

Kalamarkkinakatsaus 2015

Jari Setälä, Kaija Saarni
Luonnonvarakeskus (Luke)
2016

Rahoitus

Kalamarkkinakatsauksen laatiminen on osittain rahoitettu Euroopan meri- ja kalatalousrahaston (EMKR) avustuksella. Katsaus tuottaa tietoa EMKR:n Suomen toimintaohjelman arviointia ja ennakointia varten

Sisältö

Maailmanmarkkinat (s. 4-9) ➡

Vesiviljely nopeimmin kasvavaa elintarviketuotantoa
Kalantuotannon kasvun ennustetaan jatkuvan
Kalatuotteiden arvon odotetaan nousevan
Vahva dollari tyrehtytti kalakauppaa vuonna 2015
Kiinan asema kalamarkkinoilla muutoksessa

Lohimarkkinat (s.10-14) ➡

Lohimarkkinat pääosin Euroopassa
Lohen hinta määräytyy maailmanmarkkinoilla
Puolasta EU:n suurin lohentuojaja
Kirjolohimarkkinat herkkiä markkinahäiriöille

Kalajauho- ja kalaöljymarkkinat(s.15-18) ➡

Kalaöljyt ovat osa kasvavia terveystuotemarkkinoita
El Nino vaikuttaa kalajauhon hintaan
Kiina on suurin kalanjauhon ostaja

Euroopan markkinat (s. 19-22) ➡

EU:ssa kalankulutuksen kasvu taittunut
EU:n kauppatase miinuksella
Norjan vienti EU:hun kasvaa edelleen

Kotimarkkinat

Tuontikala (s. 23-29) ➡

Suomen kalamarkkinoiden kasvu perustuu tuontiin
Kalan tuonnin arvo laski vuonna 2015
Tonnikalan tuonnin kasvu taittui
Pakastefileiden tuonti supistui
Kalatuotteiden tuonti Puolasta kasvaa
Rehujen raaka-aineita Pohjoismaista

Kotimaiset kalat (s. 30-35) ➡

Kotimainen viljelytuotanto pääosin kirjolohta
Suurin osa merisaaliista silakkaa
Silakan vienti Venäjälle tyrehtyi
Poikkeukselliset sääolot verottivat saalista
Luonnonkalojen tuottajahinnat nousseet

Suomen elintarvikemarkkinat (s. 37) ➡

Elintarvikkeiden hinnat laskussa

Paneeliyritysten näkemyksiä (s. 38-51) ➡

Kalayrityksiltä ajankohtaista tietoa
Kalamarkkinavuosi 2015
Lohen hinnan uskotaan pysyvän korkeana
Korkea hinta vähentää Suomessa lohen kysyntää
Kirjolohi kasvoi hyvin, mutta hinta jäi matalaksi
Ruotsissa kasvatettu kirjolohi tasaa markkinoita
Brändäämällä lisäarvoa kotimaiselle kirjolohelle
Venäjän tuontikielto muutti silakkamarkkinoita
Luonnonkaloilla kotimaassa kysyntää
Kalan käyttö tehostuu
Kalakaupan kilpailu on kiristynyt
Kiinnostus vientimarkkinoihin kasvamassa
Ympäristömerkintä helpottaisi vientiä
Jäljitettävyyksivaatimukset haastavia
Sosiaalista mediaa voidaan hyödyntää
kuluttajamarkkinoilla

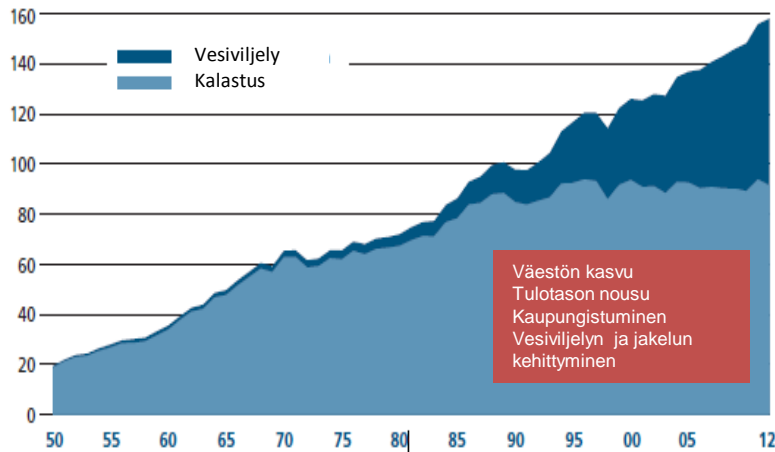
Lähteet (s. 54) ➡

Lisätietoa (s.55) ➡

Maailmanmarkkinat

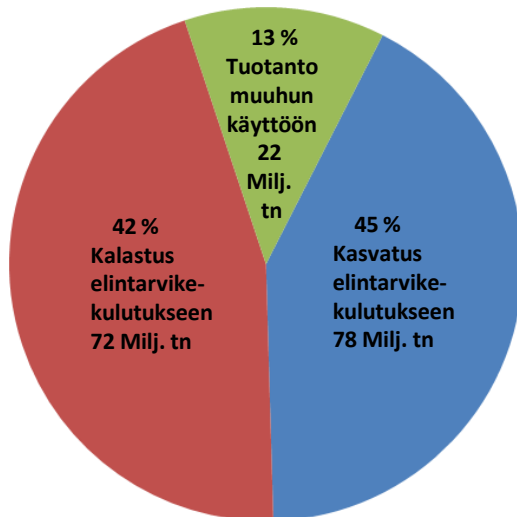
Vesiviljely nopeimmin kasvavaa elintarviketuotantoa

Milj. tn **Maailman tuotannon kehitys vuosina 1950-2012**

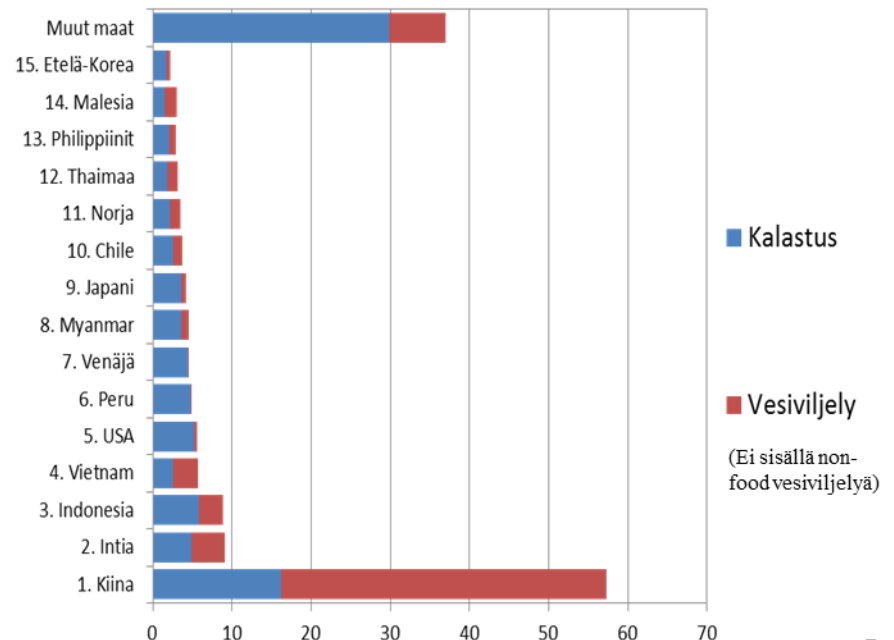

Kalaa, äyriäisiä ja nilviäisiä tuotettiin maailmassa yhteensä vuonna 2012 noin 158 miljoonaa tonnia. Ennuste vuodelle 2015 on noin 170 miljoonaa tonnia. Saaliista kolmannes käytetään muuhun kuin ruoaksi. Kalan tuotanto on viimeisen 50 vuoden aikana kasvanut kaksi kertaa nopeammin kuin väestö. Viime vuosikymmeninä kasvu on perustunut vesiviljelyyn, joka on kasvanut eniten Aasiassa. Kiina on selvästi merkittävin tuottaja niin kalastuksessa kuin vesiviljelyssä.

Maailman tuotannon käyttö vuonna 2015

Tuotanto maittain vuonna 2012

Kalantuotannon kasvun ennustetaan jatkuvan

Ennusteet vuodesta 2012 vuoteen 2022

Saaliit kasvavat 5 %

- **Kalakantojen hallinta paranee ja kalakannat elpyvät**
- **Kalakantoja hyödynnetään paremmin**
  - Saaliin poisheitto vähenee
  - Saaliin käyttö rehuksi vähenee, mutta sivuvirtojen hyödyntäminen tehostuu
    - Puolet sivuvirroista hyödynnetty 2020
    - Rehuraaka-aineen määrä kasvaa 10-15 %

Viljelytuotanto kasvaa 35 %

- **Vesiviljely ohittaa elintarviketuotannossa kalastuksen vuonna 2015**
- **Tuotannon vuotuinen kasvuvauhti hidastuu 2,5 %:iin (2002/2012 oli 6,1 %)**
  - Tilan puute makeassa vedessä
  - Uusi merituohtanto hankalampiin paikkoihin
  - Tuotantokustannukset nousevat

Kalan kulutus kasvaa edelleen

- **Tuotanto kasvaa väestön kasvua nopeammin**
- **Kulutuksen vuotuinen kasvuvauhti hidastuu 0,6 %:iin (2002/2012 se oli 1,8 %)**
- **Keskikulutus nousee 21 kg/hlö/v (nyt 19 kg/hlö/v)**
  - Kasvu tapahtuu kehittyvissä maissa
    - Poikkeuksena Afrikka, jossa väestö kasvaa tuotantoa nopeammin
  - Kehittyneissä maissa vakaa kulutus

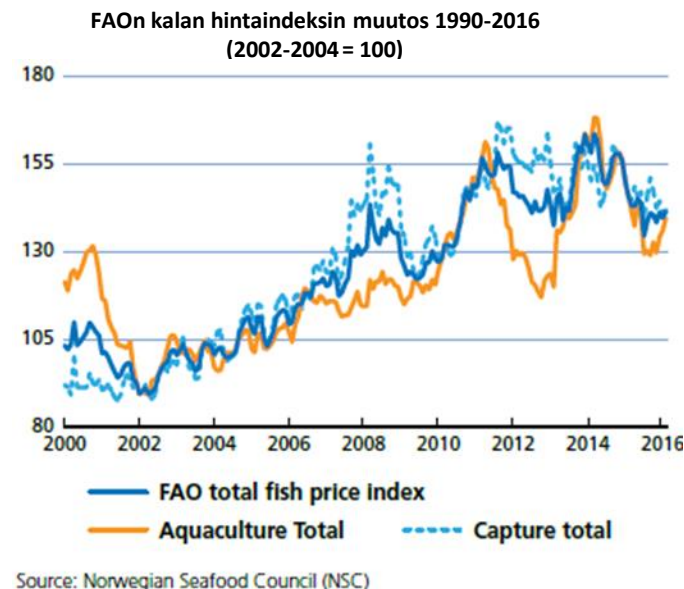

Kalatuotteiden arvon odotetaan nousevan

Ennusteet vuodesta 2012 vuoteen 2022

Kalan hinnat nousevat

- **Kalastetun elintarvikekalan keskihinta nousee 39 %**
- **Kasvatetun kalan keskihinta nousee 33 %**
  - Väestön ja tulojen kasvu
  - Lihan hinnan nousu
  - Energia- ja rehukustannusten nousu
  - Kysyntä kasvaa tuotantoa nopeammin
- **Kalajauhon hinta nousee 6 % ja kalaöljyn 23 %**
  - Kilpailu niukasta raaka-aineesta kiristyy

Kaupan kansainvälistyminen jatkuu

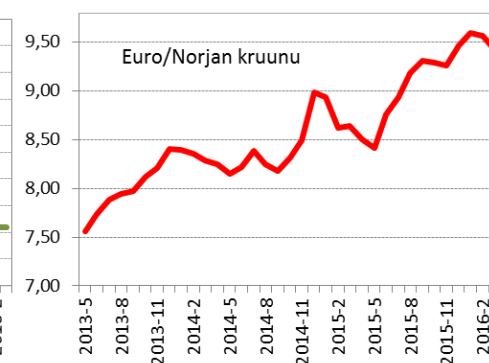
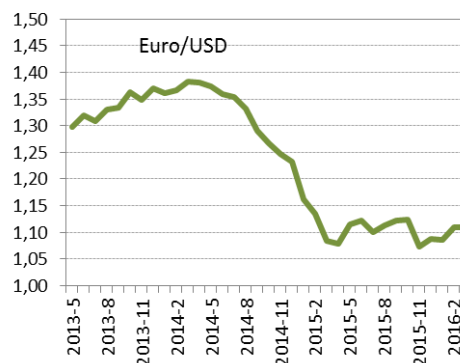
- **Kalan ulkomaan kauppa kasvaa, mutta vuotuinen kasvuvauhti hidastuu 1,8 %:iin (2002/2012 oli 3,3%)**
  - Vesiviljelytuotannon kasvun hidastuminen
  - Työ- ja kuljetuskustannusten nousu
  - Kalanjalostuksen ulkoistaminen vähenemässä

Vahva dollari tyrehdytti kalakauppaa vuonna 2015

Kalantuotanto ja kulutus kasvaa ennusteen mukaisesti. Kalakaupan kokonaismäärä on pysynyt entisellään, mutta arvo supistui merkittävästi vuonna 2015. Suurin syy kaupan arvon vähenemiseen oli USA:n dollarin vahvistuminen suhteessa muiden merkittävien kalakaupan toimijoiden (esim. EU, Kiina, Japani, Norja) valuuttoihin. Monien kehittyvien maiden markkinat heikkenivät ja Venäjän ja Brasilian taloudet olivat vaikeuksissa. Venäjän talouspakotteet ja tuontikielto sekoittivat markkinoita. Kiinan vienti supistui ja Perun kalansaalis väheni. Monien arvokkaiden tuotteiden kuten lohien, tonnikalan ja katkarapujen hinnat laskivat.

Kalantuotannon oletetaan kasvavan myös kuluvana vuonna. Kasvu tulee edelleen perustumaan lähes yksinomaan vesiviljelyyn. Kansainvälisen kalakaupan ennustetaan olevan viime vuotta vakaampaa ja kaupan arvon supistumisen uskotaan taittuvan. Yhdysvaltojen ja EU:n kalantuonnin oletetaan kasvavan, mutta samaan aikaan Venäjän, Brasilian ja Kiinan heikko taloustilanne vaikuttavat edelleen kysyntään. Tarjonnan kasvun väheneminen pitää lohien hinnan korkeana. Dollarin arvon arvioidaan säilyvän korkeana, mikä hyödyttää etenkin vientiä USA:n markkinoille.

Maa maailman kalakauppa	Miljoonaa tonnia			
	2014	2015	2016 (enn.)	muutos 2016-2015
Kalan tuotanto (milj. tonnia)	167,2	171	175	2,3 %
Kalan saalis	93,4	93,5	93,6	0,1 %
Vesiviljely	73,8	77,5	81,4	5,0 %
Kalakaupan arvo (USD mrd.)	148,1	134,1	132,6	-1,1 %
Kaupan volyymit	60	59,9	59,9	0,0 %
Kokonaiskulutus	167,2	171	175	2,3 %
Ruuan kulutus	146,3	149,4	153,6	2,8 %
Rehun kulutus	15,8	16,5	16,3	-1,2 %
Muu käyttö	5,1	5,1	5,1	0,0 %
Kalan kulutus ihmisravinnoksi (kg/vuosi)	20,1	20,3	20,6	1,5 %
Kalastuksessa tuotettu kala	10	9,8	9,7	-1,0 %
vesiviljelyssä tuotettu kala	10,1	10,5	10,9	3,8 %

Kiinan asema kalakaupassa muutoksessa

Kiina on maailman suurin kalan tuottaja, kuluttaja ja jalostaja. Se on myös hyvin merkittävä kalan tuoja ja viejä. Kalan kysyntä Kiinassa kasvaa edelleen väestön lisääntyessä ja vaurastuessa. Kiinan kalan tuonnin ennakoitaan lisääntyvän, koska maan omat tuotantomahdollisuudet maankäytön kilpailun ja ympäristön tilan heikentymisen vuoksi ovat niukentumassa.

Kiinaan tuodaan paljon valkolihaista kokonaisena tai perattuna pakastettua kalaa jalostusta varten. Tärkein yksittäinen tuontituote on pakastettu Alaskan seiti Venäjältä. Suuri osa kalasta fileoidaan, pakastetaan ja viedään kansainvälisille markkinoille. Vuosina 2002 - 2010 Kiinan vienti EU:hun viisinkertaistui. Tämän jälkeen vienti on pysynyt noin 1,5 miljardissa eurossa.

Kiinan viennin kasvun pysähtyminen johtuu Kiinan kotimaan kysynnän lisääntymisestä ja myös siitä, että Kiinan työvoimakustannukset ovat nousseet ja monet toimittajat ovat siirtäneet tai suunnittelevat jalostuksen siirtoa Itä-Eurooppaan tai muualle Aasiaan esimerkiksi Vietnamiin. Venäjä suunnittelee oman kalanjalostustuotannon lisäämistä ja kalan jalostusteknologian kehittyminen lisää myös tuotantoa EU:ssa ja USA:ssa. Koneellisten tuotantolinjojen läpimenoajat ja saannot ovat parantuneet merkittävästi.

Lohimarkkinat

Lohimarkkinat pääosin Euroopassa

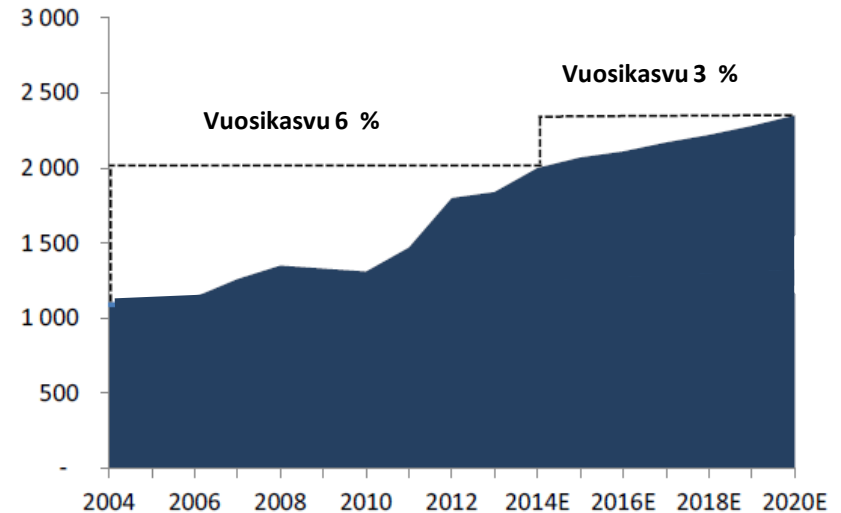
Atlantin lohi on tärkeimpiä kalatuotteita kehittyneissä teollisuusmaissa ja merkittävin kala Suomen markkinoilla. Lohta kasvatetaan noin 2 miljoonaa tonnia vuosittain. Lohen tuotanto on pitkällä aikavälillä kasvanut keskimäärin 8 % vuosittain. Tuotannon kasvu on hidastunut ja ennakoidaan edelleen hidastuvan, koska sopivista kasvatuspaikoista on pulaa. Norja tuottaa yli puolet ja Chile vajaan neljänneksen kokonaismäärästä. Muut tuottajat ovat Pohjois-Amerikassa tai Euroopassa. Tuotanto on keskittynyt, kun isot yritykset ovat ostaneet pienempiä. Lohen päämarkkinat ovat EU:ssa ja Pohjois-Amerikassa. Lohen kulutus kasvaa nopeasti myös kehittyvissä maissa. Venäjän kysyntä on hyytynyt maan heikentyvän taloustilanteen ja vientikieltojen vuoksi.

Maailman suurimpien lohentuottajien tuotanto ja osuus maailman tuotannosta vuonna 2015

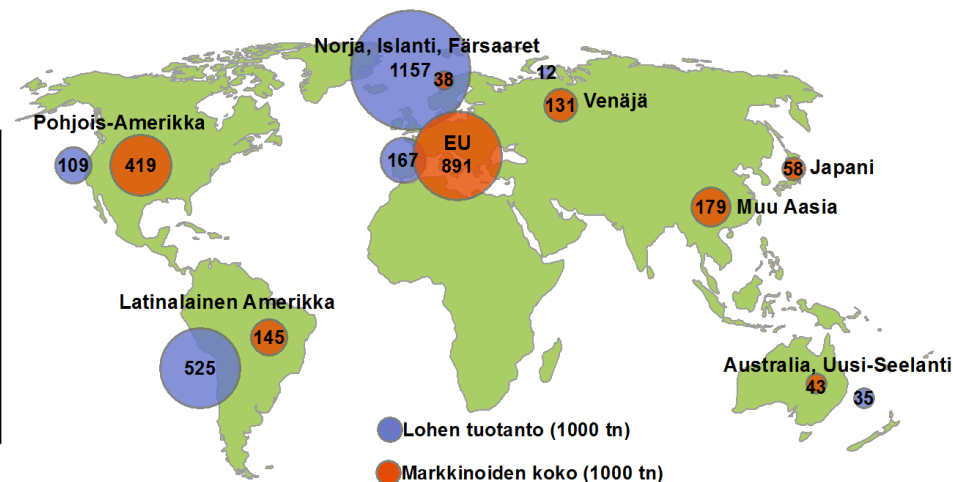
4 suurinta lohenkasvattajaa	Tuotanto (1 000 tn, perattu paino)	%
<u>Marine Harvest</u>	419	20 %
<u>Lerøy Seafood</u>	183	8 %
<u>Cermaq</u>	163	9 %
<u>Salmar</u>	150	7 %
Yhteensä	915	44 %
Maiden kokonaistuotanto	2 077	100 %

Lähteet: Marine Harvest Salmon Farming Industry Handbook 2015

Atlantin lohen kokonaistuotannon kehitys

Atlantin lohen tuotanto ja markkina-alueet vuonna 2014

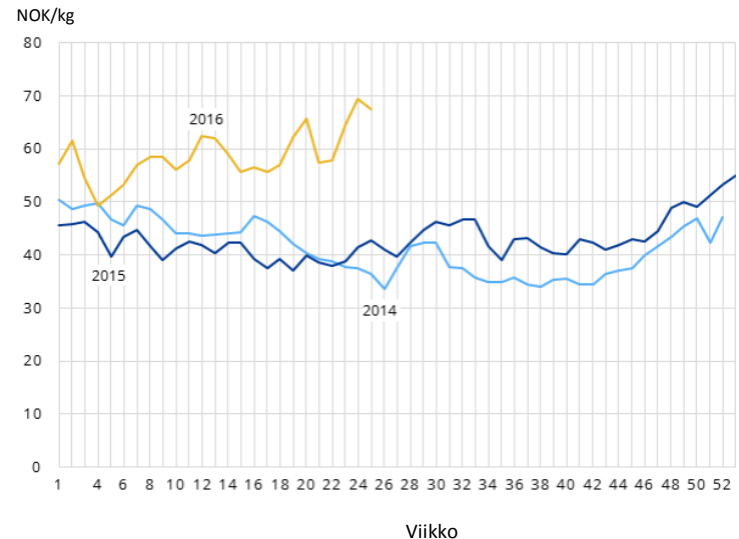

Lohen hinta määrytyy maailmanmarkkinoilla

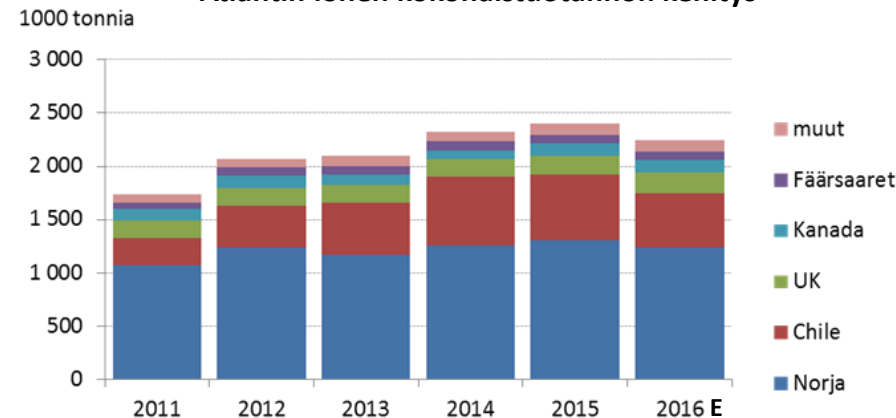
Lohen hinta määrytyy maailmanmarkkinoilla kysynnän ja tarjonnan mukaan. Lohimarkkinoille on ollut tyypillistä, että tarjonnan muutokset vaikuttavat hintoihin paljon. Viime vuosina lohen kysyntä on kasvanut tarjontaa nopeammin, minkä vuoksi hinnat ovat pysyneet kohtuullisen korkeina. Vuoden 2014 syksyllä Venäjän tuontikielto aiheutti markkinoilla epävarmuutta, mutta hinnat palautuivat nopeasti ennalleen. Vuonna 2015 lohen hinnat pysyivät vakaana, kunnes ne vuoden lopulla kääntyivät nousuun. Keväällä ja kesällä 2016 lohen hinnat olivat ennätyskorkealla tasolla, koska lohen tarjonta väheni Chilen leväongelmien vuoksi. Syksyllä hinnat saattavat kääntyä laskuun.

Kalan tuotanto-olosuhteet (meriveden lämpö, kalataudit, poikastilanne, biomassarajoitteet), kalanlaatu, tuotannon keskittyminen, rehun hinnat, ostosopimukset, valuuttakurssit, kaupparajoitteet ja muu kauppapolitiikka sekä markkina-aluekohtaisetkin tekijät vaikuttavat lohen hinnanmuodostukseen. Maailmanmarkkinoiden muutokset heijastuvat nopeasti kaikille markkina-alueille. Chileläiset tuottajat hakivat norjalaisia koskevan kauppakiellon vuoksi aktiivisesti markkinoita Venäjältä. Norjalaiset saivat kuitenkin suhteellisen nopeasti lisättyä vientiä EU:hun ja Chilen perinteisille markkinoille USA:han. Norjan lohi menestyi USA:n markkinoilla, mutta Chilen lohikauppa Venäjälle on tyrehtymässä.

Norjalaisen tuoreen lohen vientihinnan kehitys 2013-2015

Atlantin lohen kokonaistuotannon kehitys

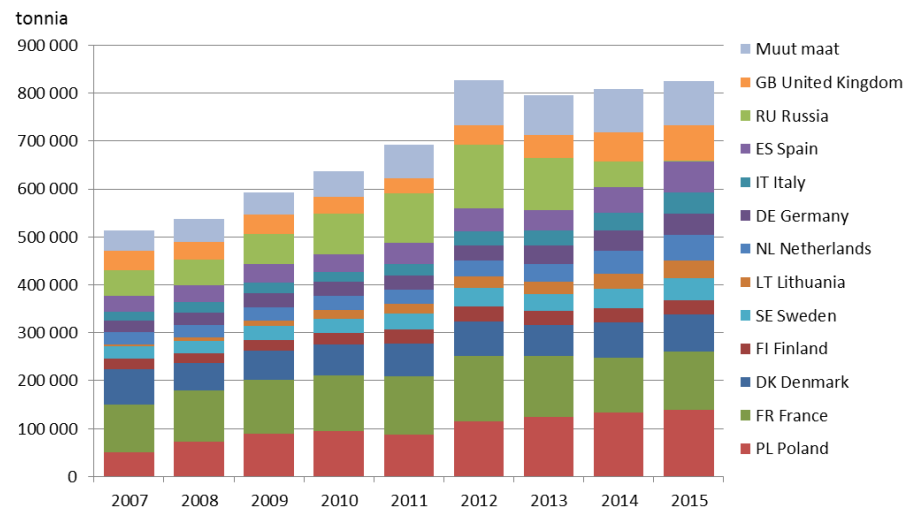
Puolasta EU:n suurin lohentuoja

Norjan lohituotannon kasvu on hidastunut vuoden 2012 jälkeen. Jos Norjan tuotanto ei enää kasva tai jopa vähenee, lohen hinnat voivat pysyä pidempään korkeana. Norjan kruunun kurssi heikkeni öljyn hinnan laskun vuoksi suhteessa dollariin ja euroon. Tämä paransi norjalaisen lohen kilpailukykyä niin USA:n kuin EU:n markkinoilla. Norjalaiset lisäävät lohen jalostusta EU:ssa. Puola on nykyisin Norjan lohen suurin tuoja. Lähes puolet Puolaan tuodusta lohesta jalostetaan EU:n markkinoille Marine Harvestin omistamassa maailman suurimmassa lohenjalostuslaitoksessa. Norjalaiset kasvattajat ovat perustaneet fileointilaitoksia myös Norjan rannikolle.

Vuosi 2015 oli EU:n lohenkasvattajille haasteellinen. Skotlantilaisen lohen vienti väheni 17 % ja viennin arvo 22 %. Skotit kärsivät Venäjän pakotteista, koska Venäjälle tuotetulle lohelle oli vaikea löytää korvaavia markkinoita. Itse asiassa Skotlantiinkin tuotiin edullista norjalaista lohta. Skotit menettivät markkinoita myös USA:ssa ja Kiinassa, vaikka pystyivätkin lopulta lisäämään vientiä muihin EU-maihin. Korkeana pysyvä lohen hinta voi kuitenkin jatkossa lisätä Irlannin, Islannin ja Kanadan kasvattajien innostusta lohen tuotannon lisäämiseen.

Chilen ongelmana on nyt sekä tuotannon että kysynnän väheneminen. Myrkylliset leväkukinnot ovat tappaneet paljon kaloja. Chilen kalan maine on kärsinyt myös antibioottiepäilyistä. Chileläiset menettivät markkinoita USA:n kasvavassa taloudessa ja talousvaikeuksissa painivien Venäjän ja Brasilian lohioستot ovat vähentyneet. Chilen vaikeudet voivat johtaa hinnan alennuksiin tai markkinahäiriöihin.

Norjan lohen vienti EU:hun

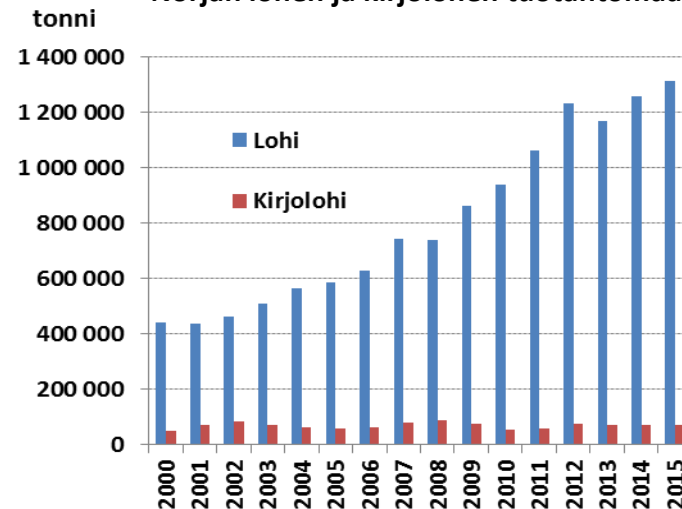

Kirjolohimarkkinat herkkiä markkinahäiriöille

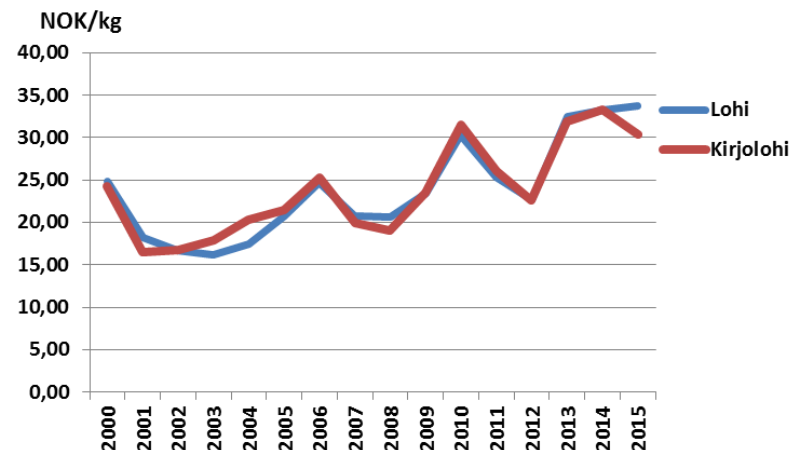
Isoa kirjolohta tuotetaan Euroopassa noin 130 miljoonaa kiloa. Siitä noin puolet tuotetaan Norjassa. Muita merkittäviä tuottajia ovat Suomi, Ranska, Tanska ja Ruotsi, joiden vuosittainen tuotanto on noin 10 miljoonaa kiloa. Kirjolohimarkkinat ovat lohta herkempiä markkinahäiriöille, koska yksittäisten markkinoiden merkitys on suurempi.

Kirjoloheen osuus Norjan lohikalojen tuotannosta on vain 5 %. Vuonna 2015 Norjan kirjoloheen vientimäärä kasvoi 4 % samalla kun hinta laski 10 %. Hinnanlaskun syynä olivat Venäjän tuontirajoitukset. Itä-Euroopan viennin tyrehtymisen jälkeen vienti on kasvanut USA:n, EU:n ja Aasian markkinoille. Lohen ja kirjoloheen tuottajille maksetut keskihinnat ovat olleet yhtenäiset. Vuonna 2015 kirjoloheen hinta laski lähes 10 % lohen hintaa alemmas, koska Venäjän viennille oli lohta vaikeampi löytää uusia markkinoita.

Norjan lohen ja kirjoloheen tuotantomäärät

Norjan lohen ja kirjoloheen tuottajahinnat

Kalaöljy- ja kalajauhomarkkinat

Kalaöljyt ovat osa kasvavia terveystuotemarkkinoita

Maailman kalajauho ja –öljymarkkinat kokivat murroksen 1980-luvulla, kun vesiviljely yleistyi. Tätä ennen kalajauho ja –öljy olivat selvemmin osa laajempia valkuaisaine- ja kasviöljymarkkinoita, joiden tuotteita hyödynnettiin sika- ja siipikarjatalouden ravintona. Nykyisin kalajauhoa käytetään paljon vesiviljelyssä, kalaöljyä käytetään lähinnä petokalojen viljelyssä. 2000-luvun alusta lähtien vesiviljelyn kasvu ja kalastuksen tiukentunut säätely ovat nostaneet kalajauhon ja kalaöljyn hintoja. Kalan käyttö ihmisravinnoksi on myös lisääntynyt, mikä on vähentänyt kalajauhon raaka-aineen saatavuutta.

Lisääntynyt tietoisuus kalaöljyjen terveysvaikutuksista on kasvattanut kalaöljyjen kysyntää. Terveystuotemarkkinoiden osuus kalaöljyn kokonaismarkkinoista on vuosien 1990-2012 välillä kasvanut viidestä prosentista 22 prosenttiin. Edelleen kolme neljänestä kalaöljystä käytetään kalanviljelyssä, mutta kalanviljelyn osuus tulee todennäköisesti laskemaan, koska terveystuotemarkkinoilla kalaöljyn hinta on korkeampi.

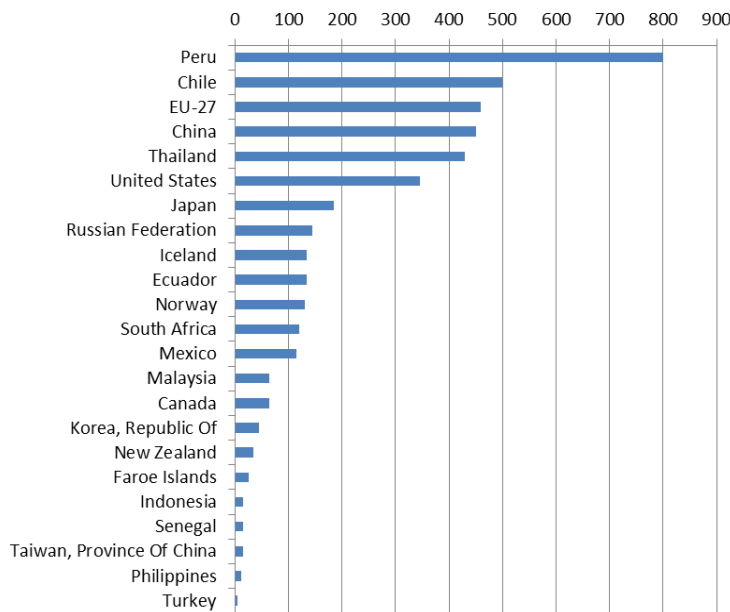
Perkuu- ja fileointijäännösten hyödyntäminen on lisääntynyt. Sivuvirroista valmistettavan kalaöljyn osuus on kasvanut vuosien 1995 ja 2012 välillä 5 prosentista 34 prosenttiin. Vastaavana aikana sivuvirtojen osuus kalajauhojen valmistuksessa on noussut 14 prosentista 29 prosenttiin. Vuoteen 2023 mennessä sivuvirtojen käytön ennustetaan kasvavan kalaöljyjen valmistuksessa 40 prosenttiin ja kalajauhon 35 prosenttiin.

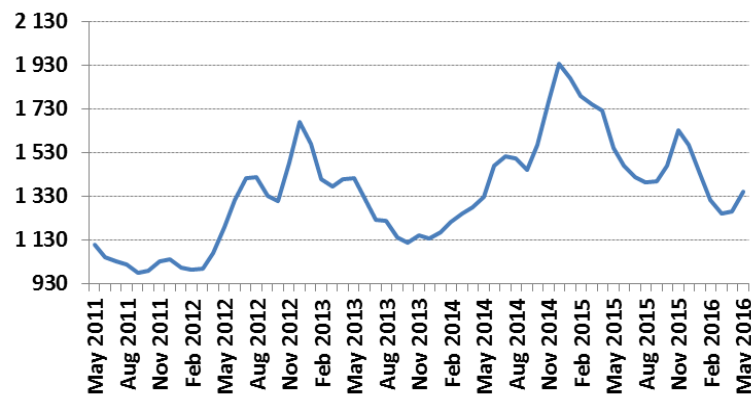
El Nino vaikuttaa kalajauhon hintaan

Vuonna 2015 tuotettiin 4,3 miljoonaa tonnia kalajauhoa. Maailman kalansaaliista noin 20 % käytetään kalajauhon ja kalaöljyn tuottamiseen. Runsas neljännes kalajauhon raaka-aineesta on teollisuuden sivuvirtoja. Etelä-Amerikan rannikko on merkittävin tuotantoalue ja alueen saaliit vaikuttavat kalajauhon hintoihin. Alueen saaliit ovat viime vuosina vaihdelleet voimakkaasti El Nino –sääilmiön seurauksena. Vuonna 2016 sääilmiön oletetaan lientyvän. Kalajauhoteollisuuden raaka-aineen saatavuuden oletetaan pysyvän vakaana ja hintojen säilyvän nykyisellä tasolla. Pidemmällä aikavälillä hintojen uskotaan vahvistuvan. Euroopassa kalajauhoa tuotetaan noin 0,5 miljoonaa tonnia. Tanska, Norja ja Islanti ovat suurimmat tuottajat.

Kalajauhon tuotantomaaat 2015

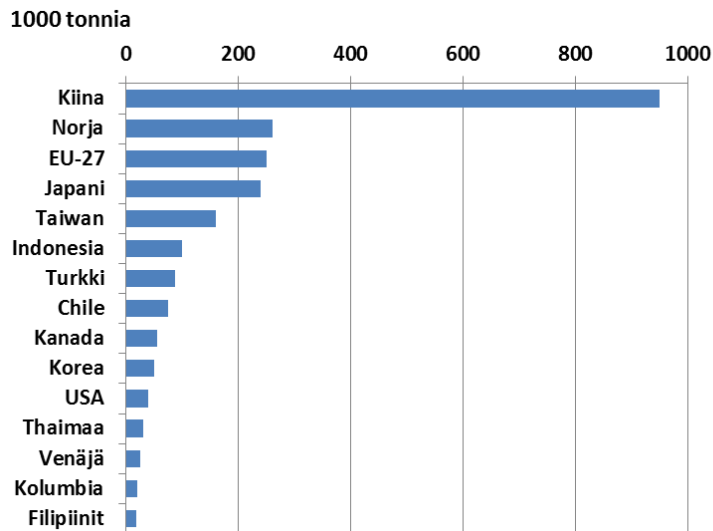
Kalajauhon hintakehitys 20011 - 2016

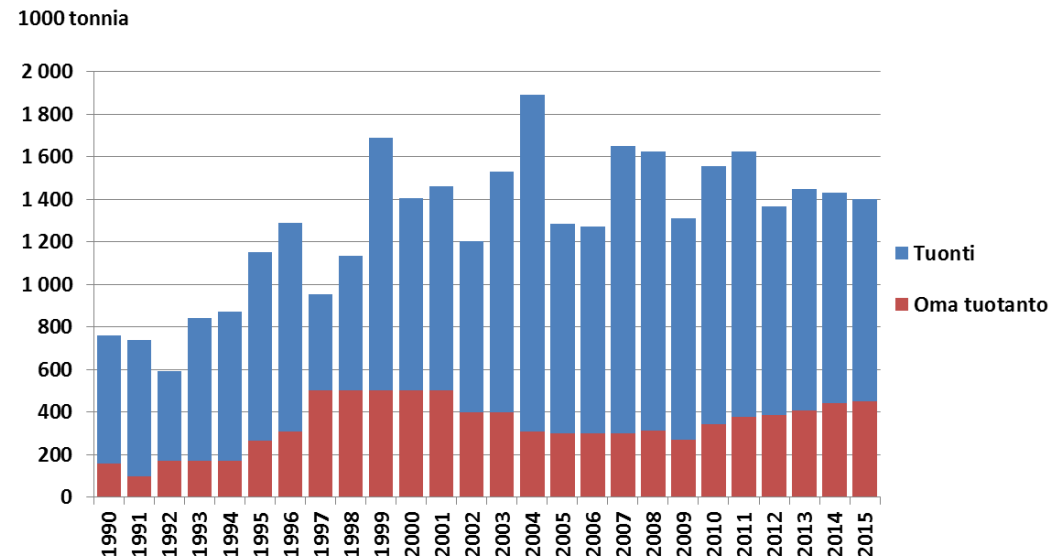
Kiina on suurin kalajauhон ostaja

Kiinan talouden heikkeneminen on vaikuttanut kalajauhон kysyntään. Aiempina vuosien kasvun jälkeen Kiinan kalajauhон tuonti on supistunut. 30 prosenttia. Vuonna 2015 Kiina osti 40 prosenttia maailman kalajauhотuotannosta. Kiina tuottaa itse noin 450 000 tonnia kalajauhoa. Kiinan oma tuotanto on supistumassa kalajalostusteollisuuden sivuvirtojen ja kalan saaliiden pienenemisen vuoksi. Kalajauhон globaalin kysynnän kasvun arvioidaan hidastuvan, koska Kiinan sianlihan ja katkaravun tuotannon uskotaan supistuvan.

Kalajauhон tuontimaat 2015

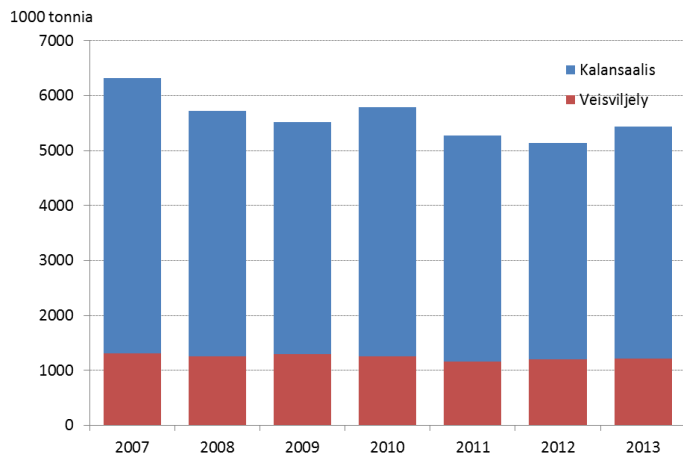
Kiinan oma kalanjauhон tuotanto- ja tuontimäärät

Euroopan markkinat

EU:ssa kalankulutuksen kasvu taittunut

EU:n tuotanto vähentynyt

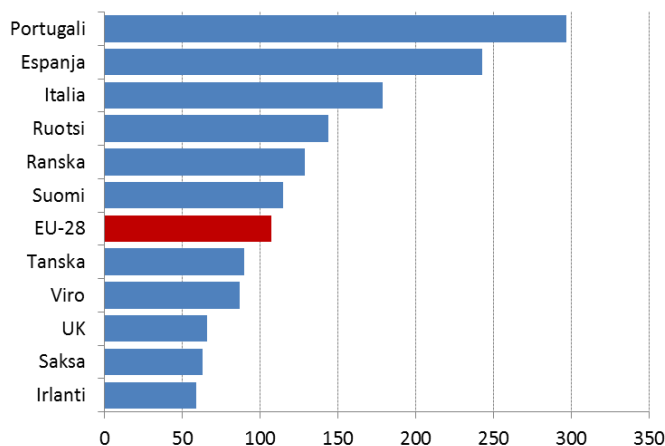

EU:n kalan tuotanto on vuosikymmenessä vähentynyt lähes neljänneksen. Saaliit ovat supistuneet kalastuksen kiristyneen säätelyn seurauksena ja tiukka ympäristönormitus on heikentänyt vesiviljelyn kasvua.

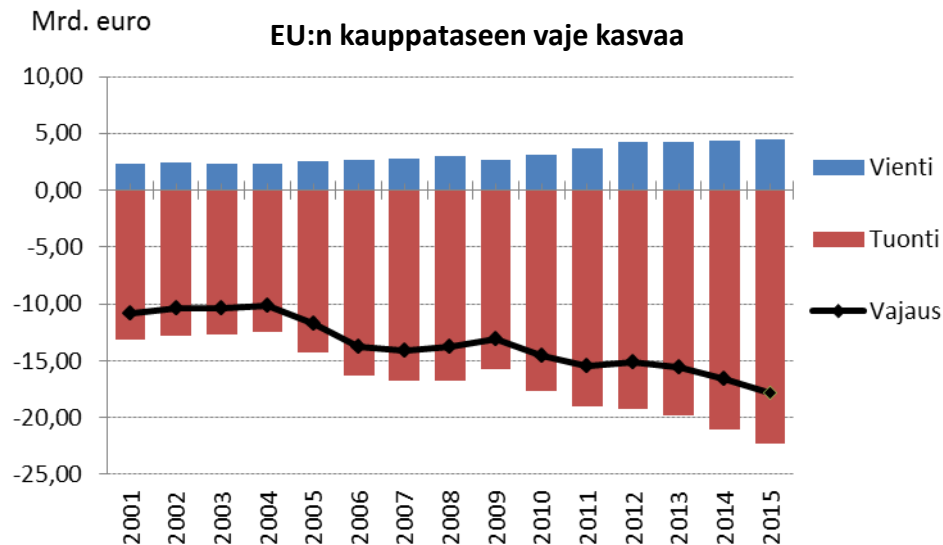
EU:n asukas kuluttaa noin 24,5 kiloa kalaa vuodessa. Kulutuksen kasvu on kymmenen vuoden kasvun jälkeen hidastunut. Syynä on talouskriisit ja kalan hinnan nousu. Vuonna 2015 ruuan hinta pysyi vakaana (-0,1 %), sen sijaan kalan hinta nousi 2,7 %.

EU-kansalaiset ostavat kalatuotteita noin sadalla eurolla vuosittain. Kalankulutuksessa on suuria eroja maiden välillä. Etelässä suositaan tuoreen kalan käyttöä, pohjoisessa kulutus keskittyy jalostettuihin kalatuotteisiin. Etelä- ja Itä-Euroopassa kalatuotteiden kulutus kasvaa mutta on edelleen muita alueita pienempi.

Vuonna 2013 Kalatuotteiden hankintamenot, €/asukas

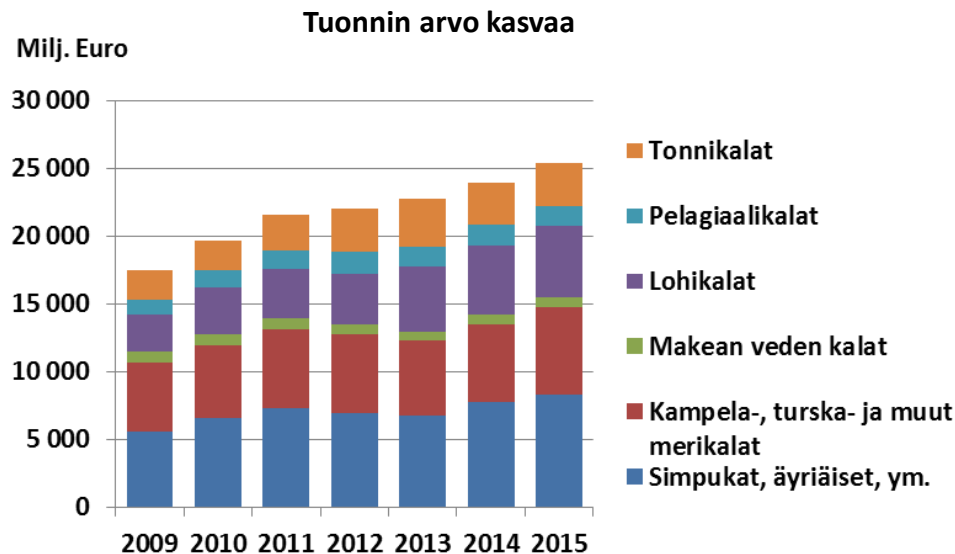

EU:n kauppataase miinuksella

Kalan kysyntä on EU:ssa vahva. Tämä näkyy kalan ulkomaan kaupassa, joka on vuodesta 2009 lähtien kasvanut keskimäärin noin miljardi euroa vuodessa. Vuonna 2015 kalan tuonnin arvo EU-maihin kasvoi 6 % 23,4 miljardiin euroon. Syynä oli tuontihintojen nousu. Samaan aikaan tuontimäärät pienenivät 2 %. Kalan kauppataaseen vaje kasvaa. Vuonna 2015 se oli 30 % korkeampi kuin kymmenen vuotta sitten.

EU:n tärkein kauppakumppani on Norja, jonka osuus tuonnista on neljännes. Tuonnin osuus Kiinasta on noussut yli 7 prosenttiin.

Tuonnin arvo kalaryhmittäin vuonna 2015

Norjan vienti EU:hun kasvaa edelleen

Norjan kokonaiskalantuotanto kohosi vuonna 2015 ennätykselliseen 3,7 miljoonaan tonniin. Kasvatetun kalan tuotanto on tasaisesti noussut. Nykyisin se on lähes 40 % kokonaistuotannosta. Kalansaaliit ovat pysytelleet vakaana, noin 2,5 miljoonassa tonnissa. Kokonaistuotannon arvo säilyi euromääräisesti samana, mutta Norjan kruunuina arvo nousi 7,5 %.

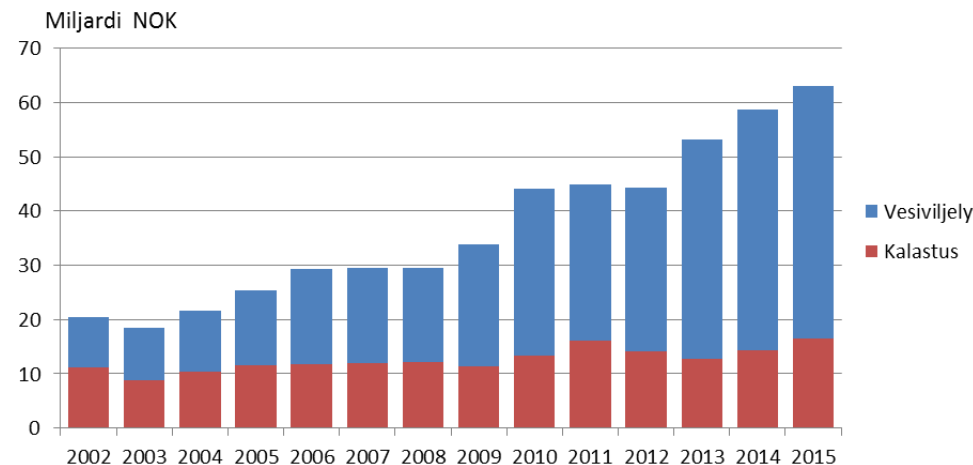
Norjan kalatuotteiden viennin arvo on kasvanut viime vuosina voimakkaasti. Vuonna 2015 viennin arvo oli kahdeksan miljardia euroa, mutta kasvu edellisvuodesta jäi alle yhteen prosenttiin. Lohikalojen osuus oli tästä kaksi kolmasosaa. Turskakalojen arvo oli 1,5 miljardia euroa.

Vuonna 2015 Norjan viennistä 67 % meni EU-maihin. Kalatuotteiden kokonaisarvo nousi 8 %, 5,4 miljardiin euroon. Lohen viennin määrä EU-maihin kasvoi 10 %. Sen sijaan Venäjän vienti romahti 400 miljoonasta kuuteen miljoonaan euroon vuoden 2015 aikana. Suomeen tuotujen kalatuotteiden arvo oli 152 miljoonaa euroa. Viennin arvo Suomeen laski neljä prosenttia.

Norjan jalostusteollisuus on vähäistä. Norja toimittaa lähinnä raaka-ainetta vientimaiden kalanjalostusteollisuudelle. Tärkeimmät vientituotteet ovat tuore tai pakastettu kokonainen kala.

Norjan kalantuotannon arvon kehitys 2002-2015

Kotimarkkinat

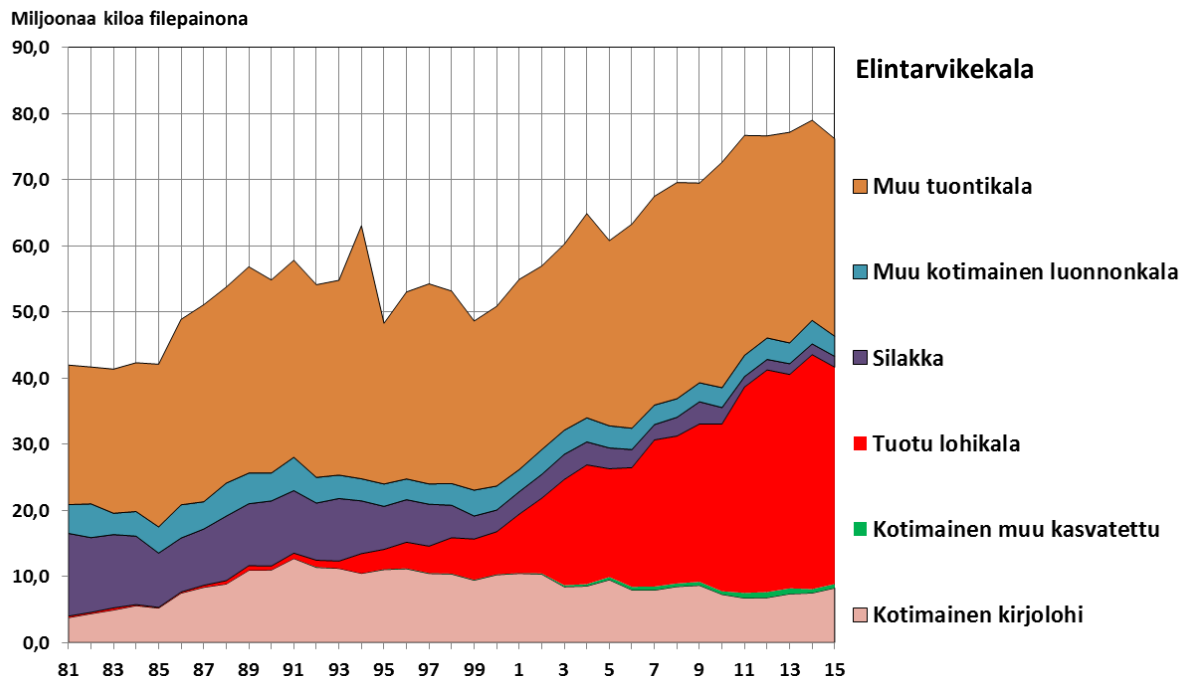
Tuontikala

Suomen kalamarkkinoiden kasvu perustuu tuontiin

Kalan kysyntä on kotimaan elintarvikemarkkinoilla kaksinkertaistunut 1980-luvun alusta tähän päivään. Kalamarkkinat ovat kasvaneet keskimäärin noin 2 % vuodessa. Kotimaista kalaa on korvautunut tuodulla kalalla. 1980-luvun alussa puolet kalasta oli kotimaista, kun vuonna 2015 tuodun kalan osuus oli 82 %. Kasvatettujen lohikalojen osuus on nyt jo puolet markkinoista. Pääosa siitä on tuontikalaa.

Lohikalojen kysyntä on pitkällä aikavälillä kasvanut Suomessa samaa tahtia kuin Atlantin lohen maailmantuo-tanto, keskimäärin noin 8 % vuodessa. Lohikalojen tuonti on kasvanut merkittävästi nopeammin. Lohikalat ovat korvanneet erityisesti silakkaa, joka oli 1980-luvun alun tärkein kauppakala. Nyt se on norjalainen lohi. Viime vuosina lohikalojen kysynnän kasvu on hidastunut.

Suomen kalamarkkinoiden kehitys vuosina 1981-2015

Vuonna 2015 Suomeen tuotiin Norjasta tuoretta lohta noin 30 miljoonaa kiloa ja lähinnä Ruotsista kirjलोhta runsas 9 miljoonaa kiloa. Muuta tuontikalaa käytettiin noin 30 miljoonaa kiloa. Suomessa kasvatettua kirjलोhta myytiin kotimarkkinoille vajaa 12 miljoonaa kiloa, silakkaa vajaa 4 miljoonaa kiloa ja muuta luonnonkalaa noin 6 miljoonaa kiloa.

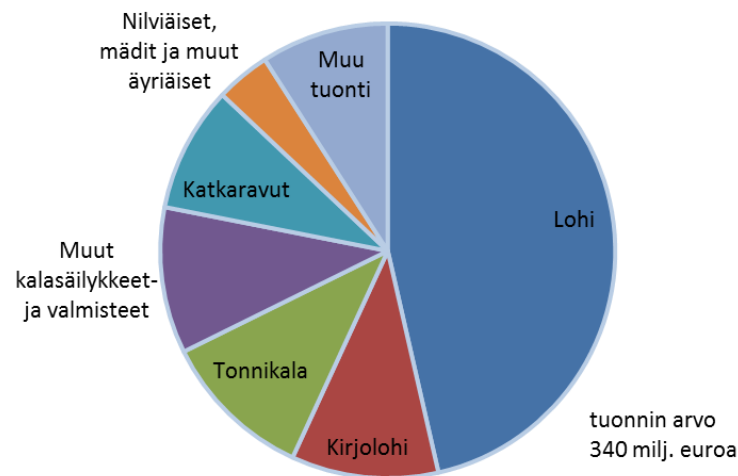
Kalan tuonnin arvo laski vuonna 2015

Vuonna 2015 kalatuotteita tuotiin Suomeen yhteensä 374 miljoonalla eurolla. Tästä ihmisravinnoksi tarkoitettujen tuotteiden osuus oli 340 miljoonaa euroa. Kalatuotteiden tuonnin arvo laski kuusi prosenttia.

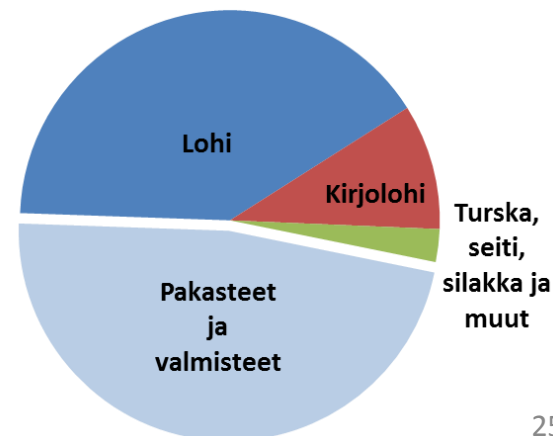
Lohikalojen tuonti supistui eniten. Lohen tuonti laski yli 11 % ja kirjolohen lähes 9 %. Lohikalojen tuonnin arvo oli 194 miljoonaa euroa. Lohikalojen osuus on edelleen yli puolet tuonnin kokonaisarvosta. Kalavalmisteiden tuonnin arvo säilyi ennallaan. Äyriäisten, nilviäisten sekä mätien tuonnin arvo nousi yli 8 %. Lähes puolet kalan tuonnista tulee Norjasta.

Vuonna 2015 yli puolet ihmisravinnoksi tuodusta kalasta oli tuoretta kalaa, joka on perattua kalaa tai tuoretta filettä. Lohikaloihin perustuva tuorekalan tuonti on viimeisen kahdenkymmen vuoden aikana kasvanut nopeasti. Tuoreet kalat tuodaan pääasiassa Norjasta, Ruotsista, Virosta ja Islannista.

**Ihmisravinnoksi tuodun kalan arvo
päätuoteryhmittäin 2015**

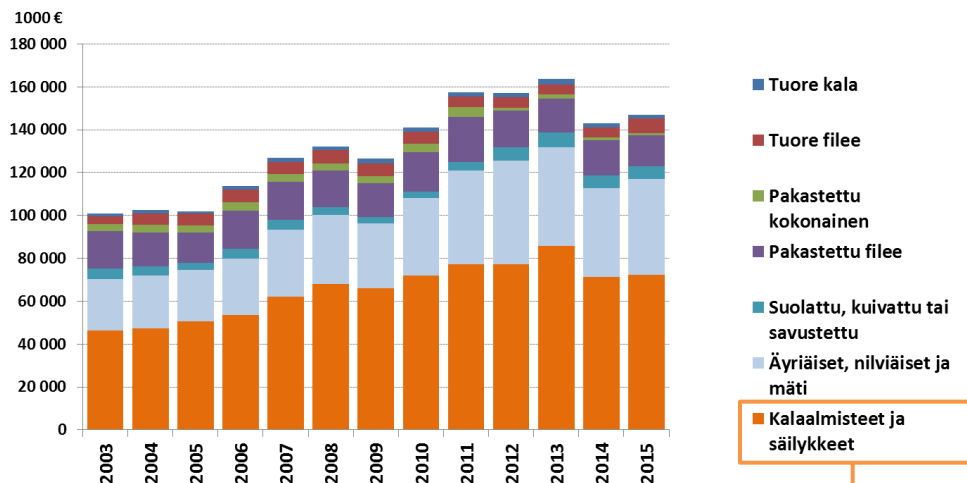

**Tuonnin arvon jakaantuminen tuoretuotteisiin
ja muihin kalatuotteisiin vuonna 2015**

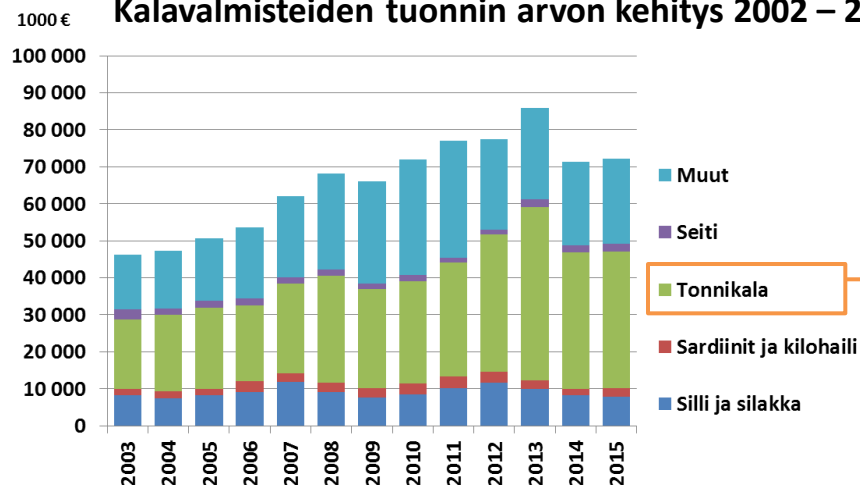
Tonnikalan tuonnin kasvu taittui

Muun kuin lohikalojen tuonnin arvon kehitys 2002 – 2015

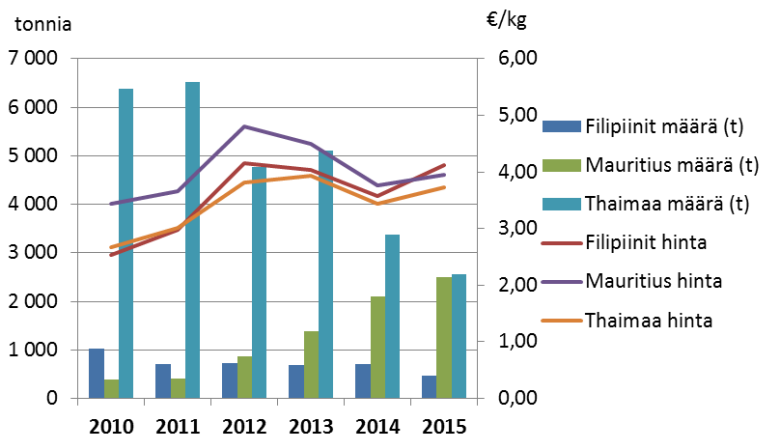

Tuoreiden lohikalojen lisäksi Suomeen tuodaan runsaasti muuta kalaa ja kalatuotteita. Näiden tuotteiden tuonti on kasvanut tämän vuosikymmen alkuun asti. Viimeisen kahden vuoden aikana tonnikalaa tuotiin aikaisempaa vähemmän. Tuonti Thaimaasta on vuodesta 2010 puolittunut samaan aikaan kun tuonti Mauritiukselta on lisääntynyt.

Kalavalmisteiden tuonnin arvon kehitys 2002 – 2015

Tonnikalasäilykkeiden tuonnin kehitys maittain

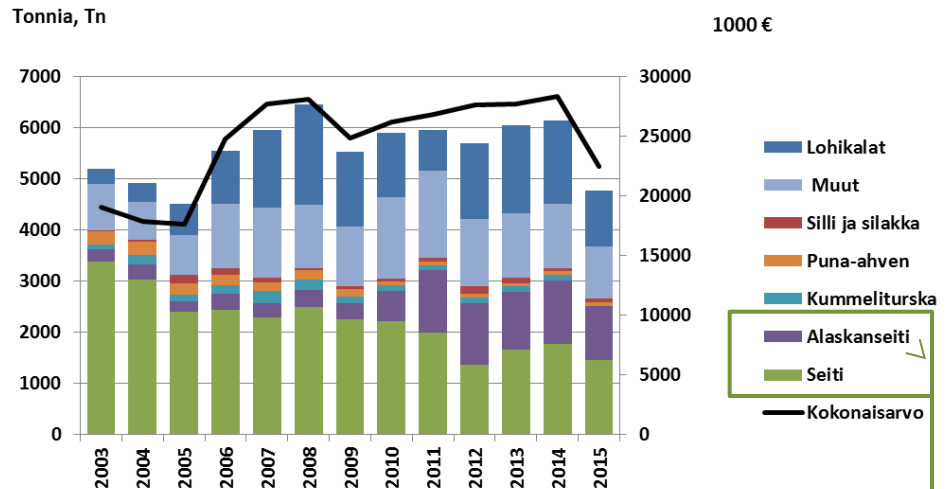

Pakastefileiden tuonti supistui

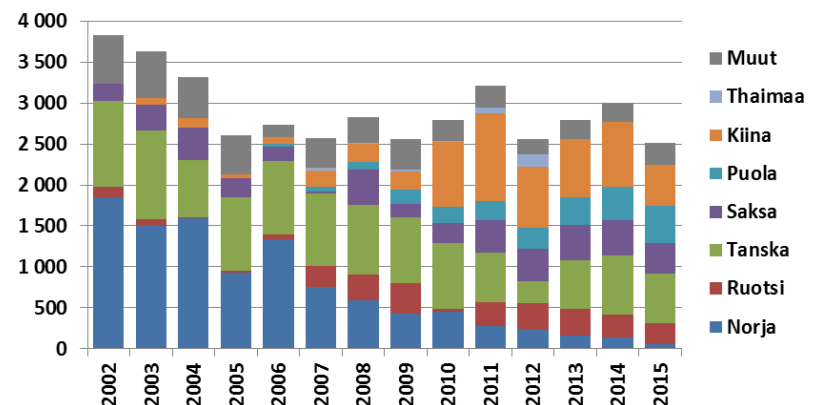
Pakastefileiden tuonti on säilynyt pitkään vakaana, mutta vuonna 2015 tuonti väheni viidenneksen edellisvuodesta. Voimakaimmin laski pakastettujen lohi- ja kirjolohifileiden tuonti, joka jäi kolmanneksen edellisvuotta pienemmäksi.

2000-luvun alussa kaksi kolmannesta Suomeen tuoduista pakastefileistä oli seitä. Seistä lähes puolet on korvautunut edullisemmalla Alaskanseitillä. Kiinan osuus pakastefileen tuottajana on viime vuosina pienentynyt ja Puolan kasvanut.

Pakastefileiden tuonnin kehitys 2002 - 2015

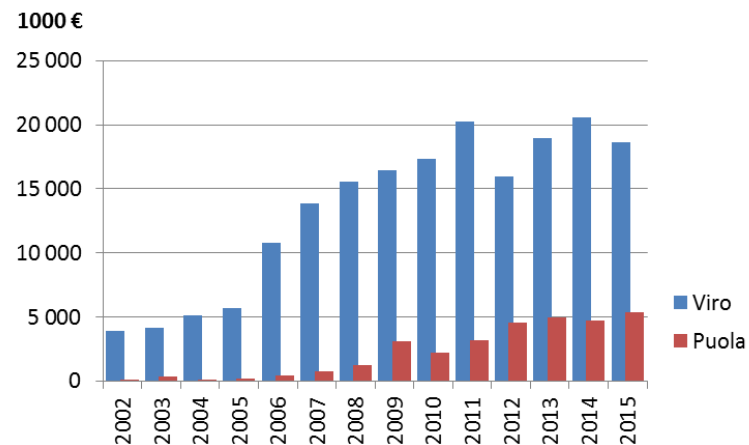
Alaskanseitin ja seitin tuontumaat 2002 - 2015

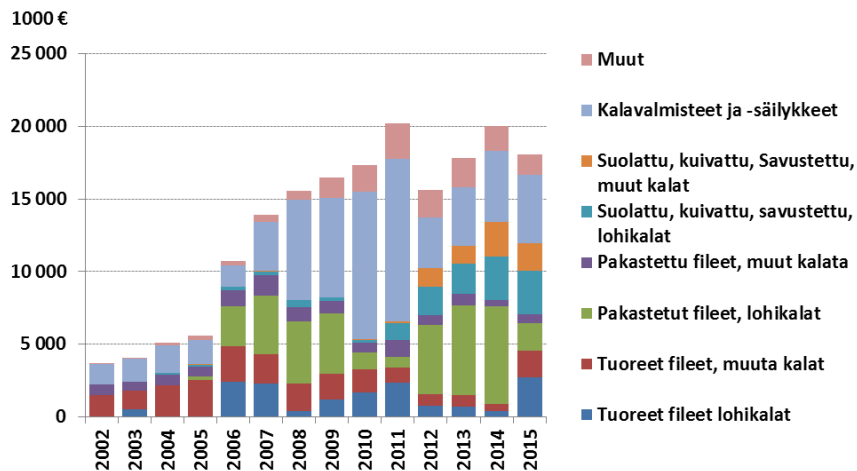
Kalatuotteiden tuonti Puolasta kasvaa

Viron ja Puolan osuus kalatuotteiden tuonnista oli alle 10 % vuonna 2015. Viron tuonnin arvo oli vajaa 20 miljoonaa euroa ja Puolan 5 miljoonaa euroa vuonna 2015. Tuonti näistä maista on kuitenkin viimeisen vuosikymmenen aikana moninkertaistunut. Etenkin lohituotteiden tuonnin arvo on kasvanut. Tuoretuotteita tuodaan jonkin verran Virolta, mutta Puolasta ei lainkaan. Savustettujen ja kraavattujen lohikalojen tuontiarvo on molemmista maista kasvanut.

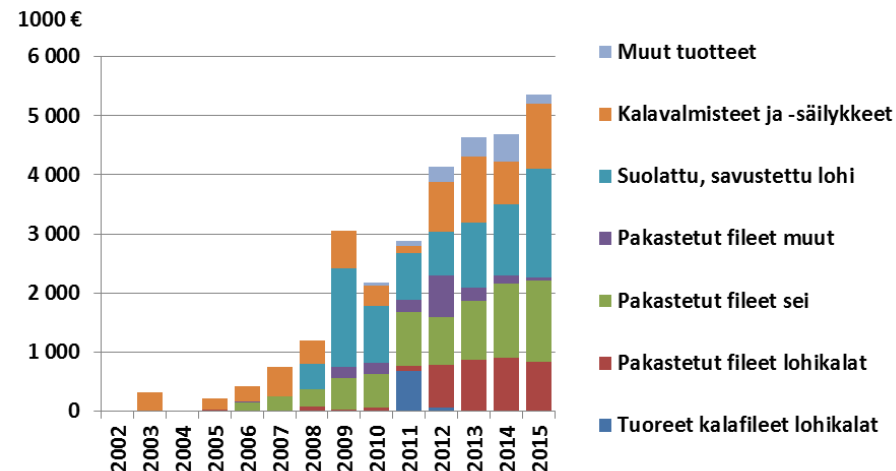
Tuonnin kehitys Virolta ja Puolasta

Virolta tuodut kalatuotteet

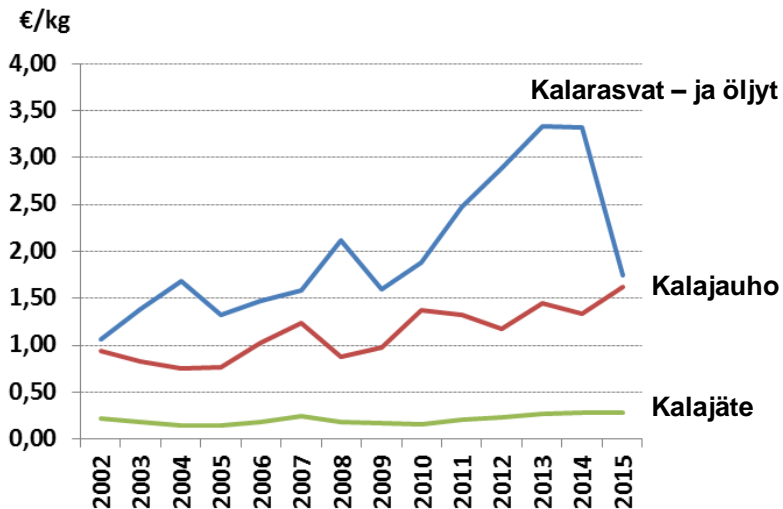
Puolasta tuodut kalatuotteet

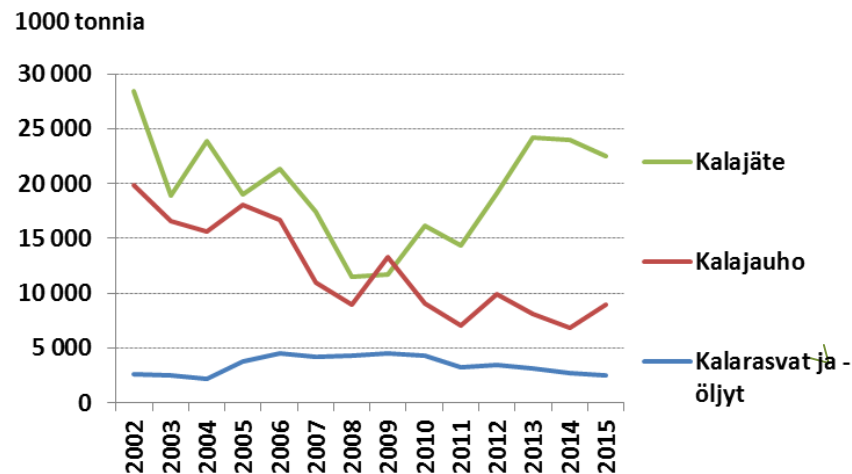
Rehujen raaka-aineita Pohjoismaista

Kalajauhon tuonti on vähentynyt, kun kalarehuissa käytettyä kallista kalajauhoa on korvattu kasviperäisillä raaka-aineilla. Kalarasvojen ja -öljyn tuontimäärät ovat pysyneet vakaampina. Vuonna 2015 kalajauho tuotiin pääasiassa Islannista ja Tanskasta ja kalaöljy ja -jäte Norjasta. Kalajätettä käytetään turkiseläinten rehussa. Kalajätteen kysyntä kasvoi 2010-luvun alussa ja oli korkeimmillaan turkiselänteollisuuden huippuvuotena 2013. Tämän jälkeen kotimaisten turkisten kysyntä on vähentynyt, mutta kalajätteen tuonti on pysynyt lähes vuoden 2013 tasolla.

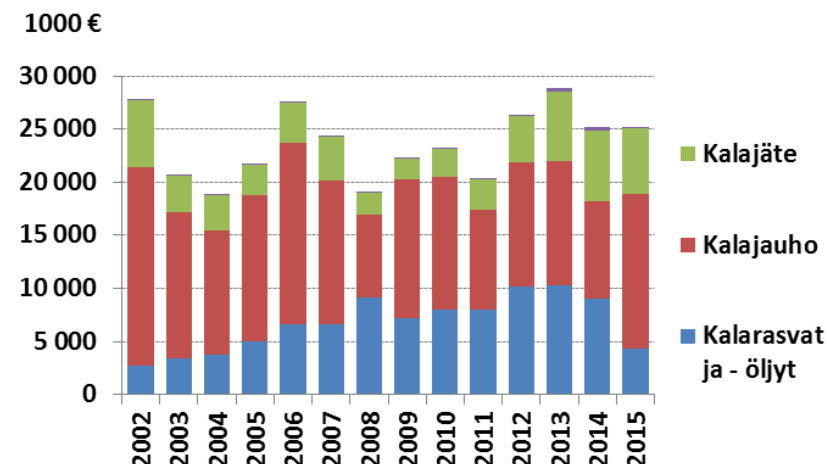
Kalarasvan-, jauhon- ja jätteen hintakehitys

Tuodun kalarasvan-, jauhon- ja jätteen määrän kehitys

Tuodun kalarasvan-, jauhon- ja jätteen arvon kehitys

Kotimarkkinat

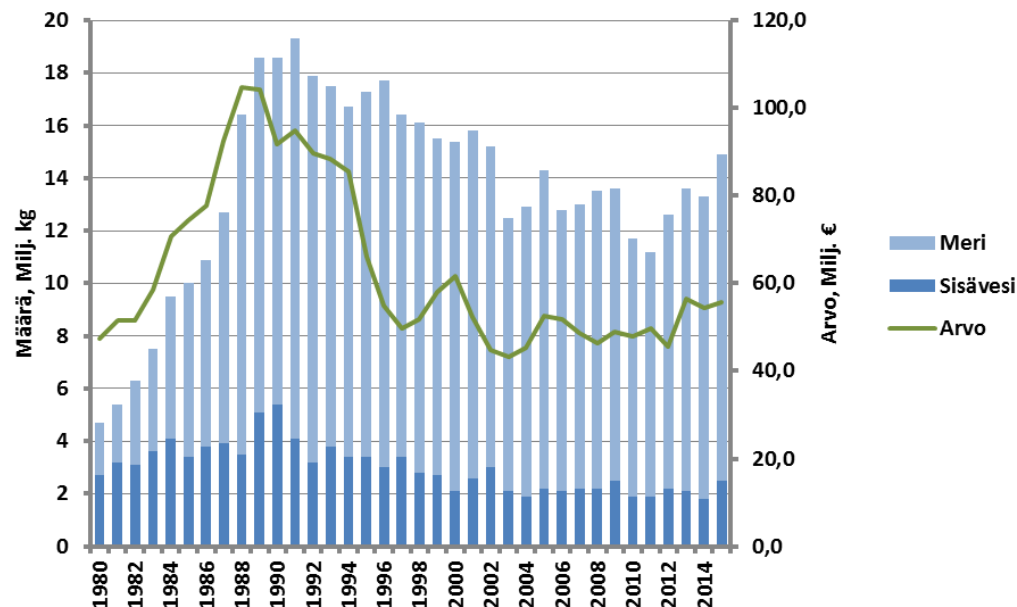
Kotimainen kala

Kotimainen vesiviljelytuotanto pääosin kirjolohta

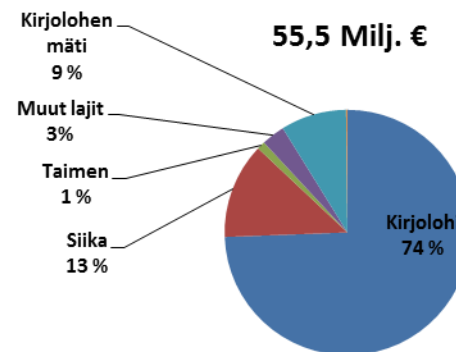
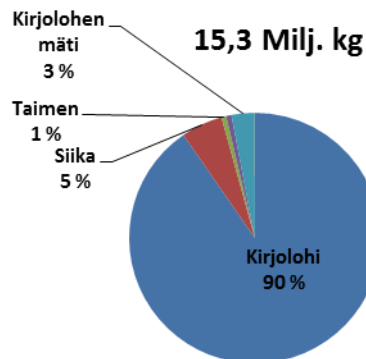
Suomen ruokakalatuotanto lisääntyi nopeasti 1980-luvulla ja oli parhaimmillaan 1990-luvun taitteessa yli 19 miljoonaa kiloa. Tämän jälkeen tuotanto vähentyi kansainvälisen kilpailun ja ympäristörajoitteiden kiristyessä. Viimeisten vuosien aikana tuotanto on ollut hienoisessa nousussa.

Pääosa tuotannosta ja sen arvosta on kirjolohta. Siika on seuraavaksi merkittävin laji. Tuotantoa on pyritty monipuolistamaan, mutta muiden lajien osuus määrästä on pysynyt vaatimattomana. Muiden lajien ja mädin arvo oli vuonna 2015 noin neljännes koko tuotannon arvosta.

Ruokakalatuotannon kehitys vuosina 1980-2015

Ruokakalatuotannon määrä ja arvo päätuotteittain vuonna 2015

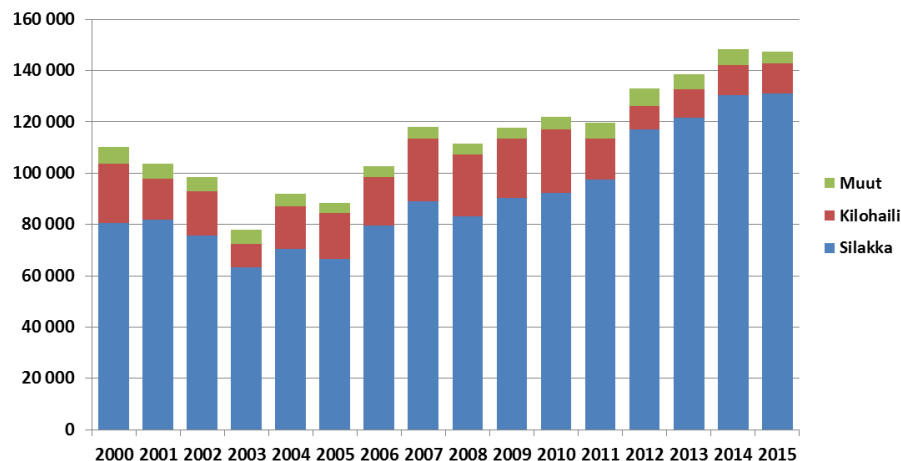

Suurin osa merisaaliista silakkaa

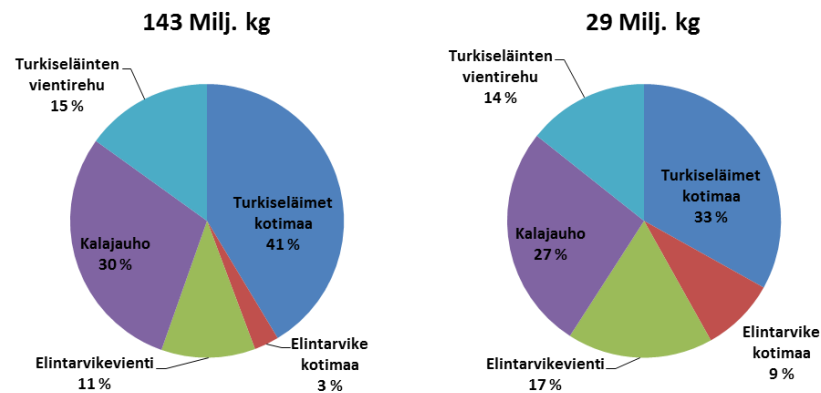
Suomen merialueen kaupallinen kalansaalis oli noin 148 miljoonaa kiloa vuonna 2015. Saaliin määrästä 97 % ja arvosta 75 % oli silakkaa tai kilohailia. Vuonna 2015 yli puolet silakasta ja kilohailista käytettiin turkiseläinten rehuna kotimaassa tai Tanskassa. Silakkaa ja kilohailia viedään Tanskaan myös kalajauhon raaka-aineeksi. Elintarvikesilakan kotimainen kulutus on vuosikymmenten aikana romahtanut. 1980-luvun alussa suomalaiset söivät silakkaa yli 30 miljoonaa kiloa, kun tämän päivän kulutus on enää kymmenesosa tästä. Elintarvikesilakkaa vietiin aiemmin paljon Venäjälle, mutta tämä vienti tyrehtyi elokuussa 2014 asetettujen tuontikieltojen vuoksi. Silakkaa viedään edelleen Viroon ja muihin Itä-Euroopan maihin.

Kaupallisen merisaaliin kehitys 2000-2015

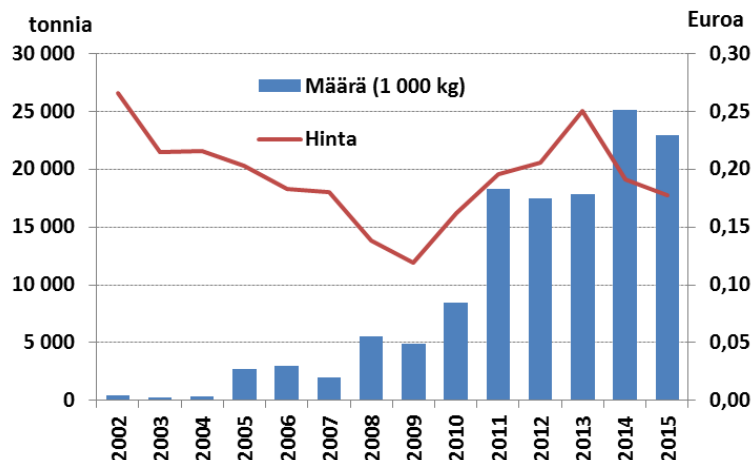
Silakan ja kilohailin käyttö vuonna 2015

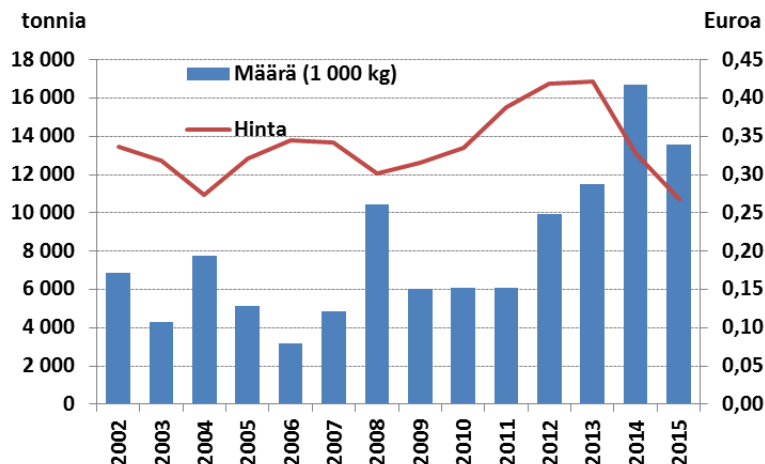
Silakan vienti Venäjälle tyrehtyi

Tuoreen silakan vientimäärät ja -hinnat

Tuoretta ja pakastettua silakkaa vietiin yhteensä 7,7 miljoonan arvosta vuonna 2015. Vienti laski edellisvuodesta yli neljänneksen. Tuoretta silakkaa vietiin runsaat 20 miljoonaa kiloa Tanskaan kalajauhon raaka-aineeksi ja minkin rehuksi. Vuonna 2014 tuoretta silakkaa vietiin myös Viroon ja Latviaan, mutta vienti Baltiaan väheni vuonna 2015. Keskihinta on laskenut vuodesta 2013 lähes kolmanneksen.

Pakastetun silakan vientimäärät ja -hinnat

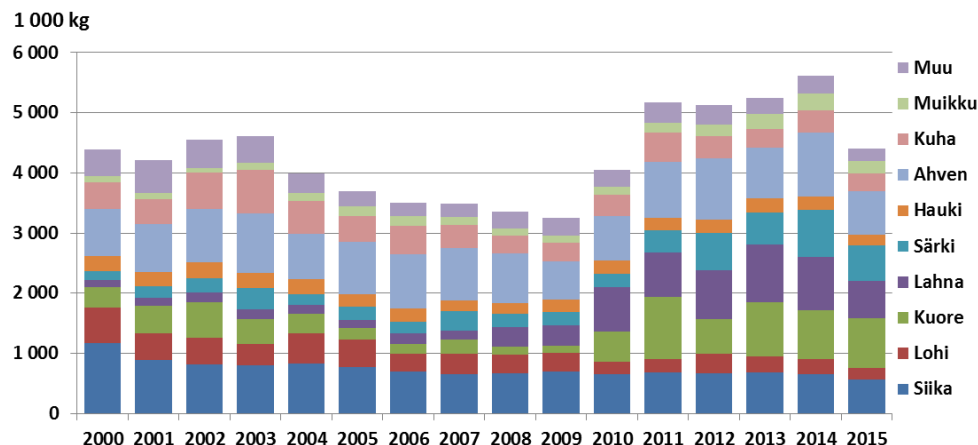

Pakastettua silakkaa vietiin vielä vuonna 2013 yli 10 miljoonaa kiloa elintarvikkeeksi Venäjälle ja muualle Itä-Eurooppaan. Venäjän vienti loppui tuontikieltojen vuoksi kokonaan vuoden 2014 lopulla. Myös vienti Viroon supistui tämän vuoksi voimakkaasti. Sen sijaan pakastetun silakan viennin arvo Tanskaan kasvoi vuonna 2015. Pakastetun silakan keskihinta laski yli 35 prosenttia vuodesta 2013.

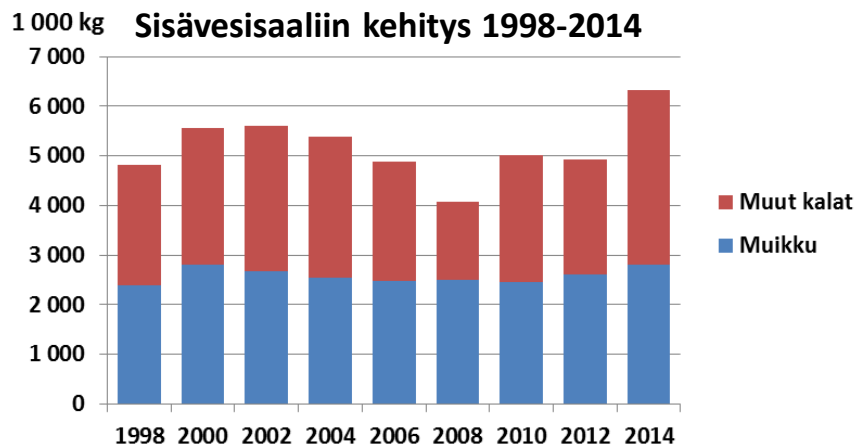
Poikkeukselliset sääolot verottivat saalista

Pääosa rannikon ja sisävesien kaupallisesta saaliista kulutetaan kotimaassa. Sisävesillä muikun saalis on pysynyt 2,5 miljoonan kilon tietämissä. Muiden kotimaan elintarvikemarkkinoille merkityksellisten luonnonkalojen kaupallinen kokonaistarjonta on vähentynyt. Poikkeukselliset sääolosuhteet vaikuttivat vuoden 2015 saaliisiin. Vuoden 2015 talvi ja syksy olivat lämpimiä ja kevät ja kesä kylmä. Rannikon saaliit vähenivät viidenneksen. Erityisesti ahvenen ja lahnan saaliit vähenivät, mutta myös useampien muiden lajien saalis oli edellisvuotta pienempi.

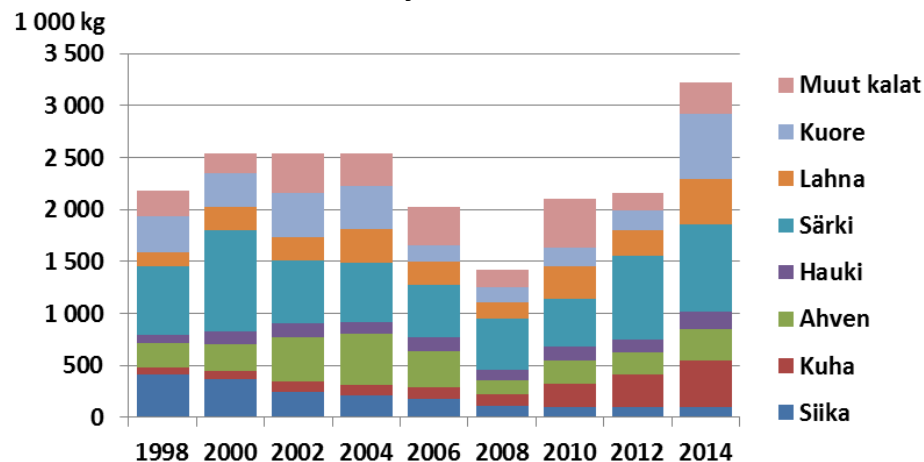
Rannikon kaupallinen saalis ilman silakkaa 2000-2015

Sisävesisaaliin kehitys 1998-2014

Sisävesisaaliin kehitys ilman muikkua 1998-2014

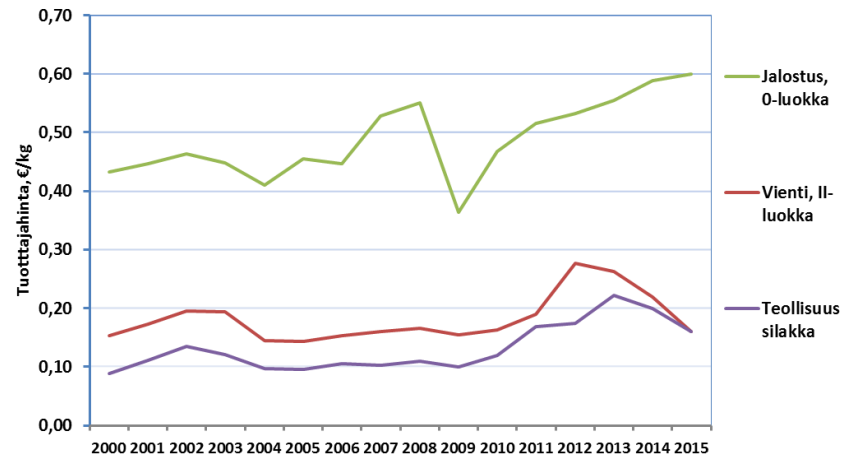
Luonnonkalojen tuottajahinnat nousseet

Silakan tuottajahinnat olivat vuonna 2013 korkeat. Tämä johtui erityisesti teollisuussilakan poikkeuksellisen korkeasta kysynnästä – sekä kalajauhon että turkiseläinten rehun raaka-aineesta maksettiin kalastajille ennätyshintoja. Vuonna 2014 turkisinahkojen kysyntä väheni ja silakan tuottajahinnat kääntyivät laskuun. Vuonna 2015 elintarvikesilakan vienti lähes tyrehtyi ja aiemmin Venäjälle viety II-kokoluokan silakka käytettiin pääosin rehuksi.

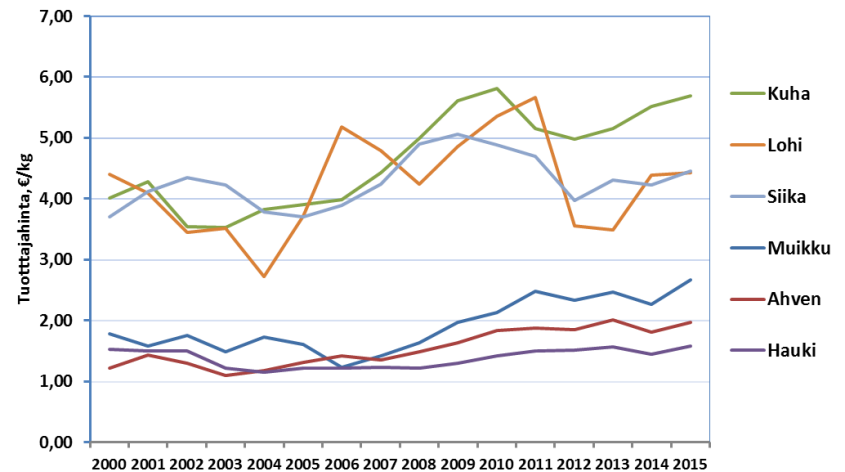
Kasvatetun kalan tarjonnan lisääntymisen myötä luonnonkaloista on tullut erikoistuotteita. Useimpien suomukalojen ja muikun tuottajahinnat ovat olleet nousussa. Vuonna 2015 monen suomukalan tarjonta väheni, mikä näkyy hintojen nousuna.

Silakan tuottajahintojen kehitys 2000-2015

Muiden kalojen tuottajahintojen kehitys 2000-2015

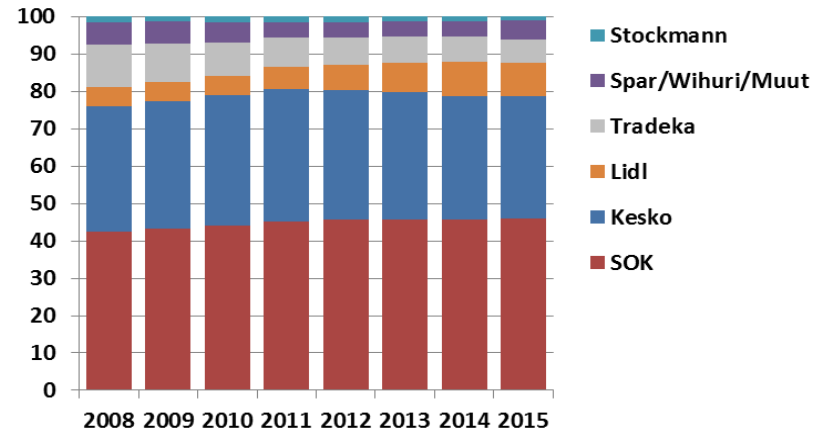
Suomen elintarvikemarkkinat

Elintarvikkeiden hinnat laskussa

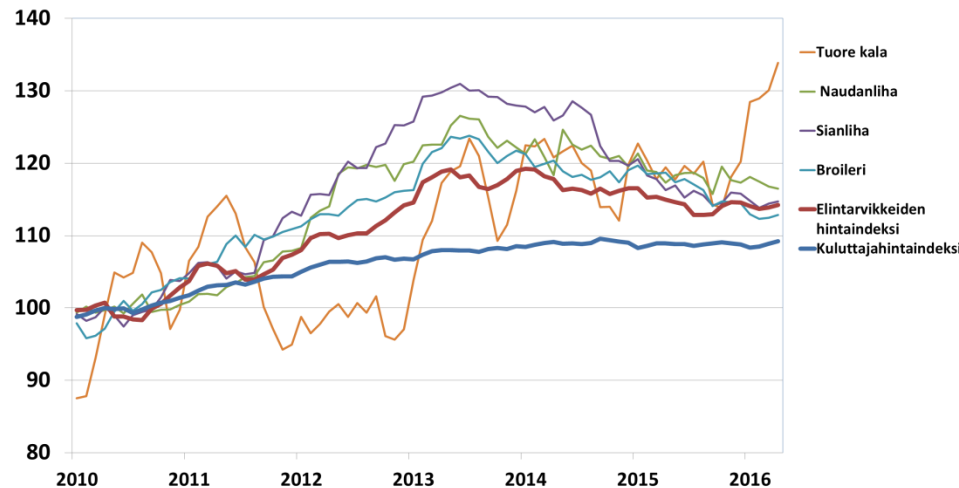
Heikossa taloustilanteessa ruuan hinnan merkitys on kasvanut. Kannattavan Venäjän elintarvikeviennin tyrehtyminen lisäsi tarjontaa ja hintapaineita kotimarkkinoilla. Vähittäiskaupat aloittivat näyttävät halpuuttamiskampanjat tammikuussa 2015. Halpuuttamisessa valittujen tuotteiden hintoja alennettiin. Ruokakauppojen tiukka hintakilpailu painoi päivittäistavaramyynnin arvon edellisvuotta alemmalle tasolle ensi kertaa vuoden 1995. Hintakilpailun kiristymisen näkyy myös markkinaosuuksissa. Voimakkaasti hinnanalennuksilla kampanjoinut S-ryhmä kasvatti markkinaosuuttaan. Lidl kasvatti kuitenkin markkinaosuuttaan edelleen eniten.

Elintarvikkeiden kuluttajahinnat ovat vuodesta 2014 laskeneet. Laskun oletetaan edelleen jatkuvan, mutta entistä hitaammin. Laskun ennustetaan pysähtyvän vuonna 2017. Trendi eroaa muusta kuluttajahintakehityksestä, sillä yleisen hintakehityksen uskotaan kääntyvän nousuun. Lihan kuluttajahintojen oletetaan laskevan vuonna 2016 muita elintarvikkeita enemmän. Tuoreen kalan hinnat kääntyivät vuoden 2015 lopulla jyrkkään nousuun, mikä laskee kalan kilpailukykyä suhteessa lihaan.

Päivittäistavara-kaupparyhmittymien markkinaosuudet

Yleisen hintakehityksen vertailu elintarvikkeiden hintoihin

Paneeliyritysten näkemyksiä

Kalayrityksiltä ajankohtaista tietoa

PANEELI

- Ab Salmonfarm Oy
- Apetit Oyj
- Chipsters Oy
- Finnish Freshfish Oy
Kalamesta
- Heimon Kala Oy
- Hätälä Oy
- Kalaliike Eriksson Oy
- Kalarannan Vihannes Oy
- Kalaset Oy
- KalaValtanen Oy
- Lerøy Finland Oy
- Länsirannikon Kala Oy
- Martin Kala Oy
- Raisio Oyj
- V. Hukkanen Oy

Kalamarkkinavuosi 2015

PANEELI

- Lohen hinta pysyi alkuvuoden suhteellisen vakaana
- Tammikuussa vähittäiskauppa aloitti ruuan halpuuttamisen
- Kesällä Ab Salmonfarm Oy aloitti kalajauhotehtaan rakentamisen Kasnäsiin
- Syyskuussa Raisio Oyj lanseerasi Benella kirjolohen
- Kalaliike V. Hukkanen Oy osti lokakuussa Taimen Oy:n, Suomen suurimman kalankasvatusyrityksen
- Kalankasvattajilla optimaaliset tuotanto-olosuhteet, mutta syksyllä kirjolohen hinta alhaalla
- Loppuvuodesta lohen hinta kääntyi nousuun samaan aikaan kuin kirjolohen hinta vielä laski > lohen ja kirjolohen hintaero oli poikkeuksellisen suuri

Lohen hinnan uskotaan pysyvän korkeana

PANEELI

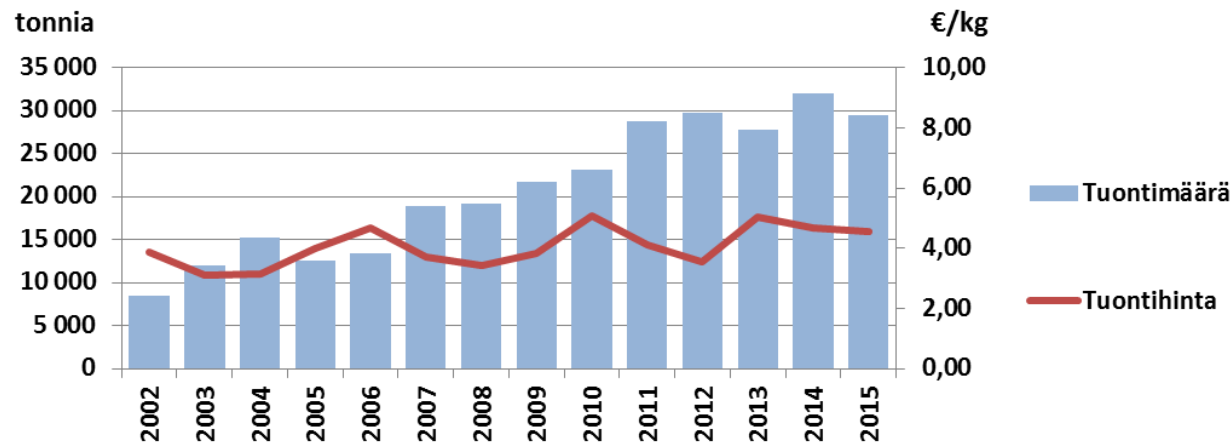
- Lohen hinnat olivat vuoden 2016 ensimmäisellä puoliskolla harvinaisen korkeat
- Lohen hintojen uskotaan pysyvän korkeana
  - Chilen tarjonta säilyy alhaisena tuotanto-ongelmien takia
  - Norjan lohen tuotannon kasvu on hidastunut
  - Lohen globaali tarjonta kasvaa hitaammin kuin kysyntä
- Venäjän lohen tuonti tyrehtynyt
  - Venäjän tuontikielloilla oli lyhytaikainen vaikutus lohimarkkinoihin, koska Norja löysi nopeasti korvaavia markkinoita Yhdysvalloista ja Aasiasta.
  - Taloudellinen tilanne ja heikko rupla ovat pääasiallinen syy lohen kysynnän supistumiseen Venäjällä

Korkea hinta vähentää Suomessa lohen kysyntää

PANEELI

- Korkea hinta on vähentänyt lohen kysyntää Suomessa ja lohen kulutuksen kasvu on ainakin toistaiseksi taittunut
- Vähittäiskauppa halpuuttaa elintarvikkeiden hintoja ja korkea hinta on vähentänyt lohen kampanjointia
  - Kampanjat siirtyivät syksyllä pääosin kirjoloheen.

Norjan lohen tuontimäärät ja hinnat

Kirjolohi kasvoi hyvin, mutta hinta jäi matalaksi

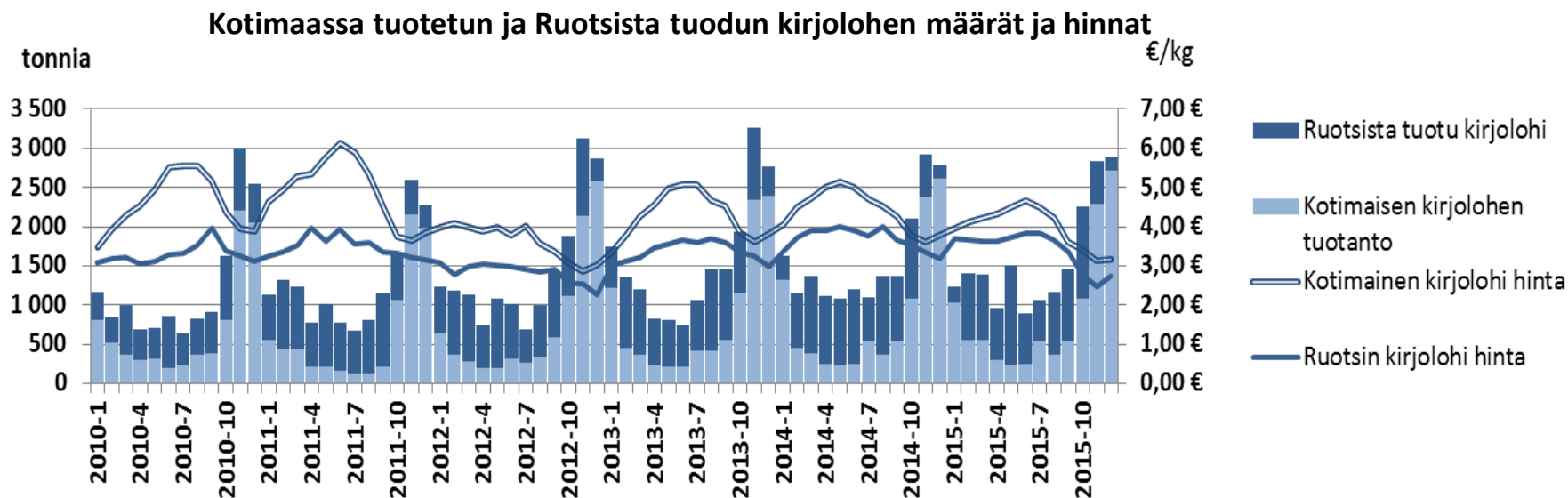
PANEELI

- Vuonna 2015 kirjolohi kasvoi hyvin ja kuolleisuus jäi alhaiseksi. Kala sopi laadultaan ja kooltaan hyvin jalostukseen.
- Monet kasvattajat hakevat kannattavuutta mädintuotannolla
  - 60 % tuotannosta teurastetaan loka-joulukuun aikana
- Venäjän tuontikielto tyrehtytti mädin vientimarkkinat ja ruplan heikentyminen rajakaupan
  - Mädin tuottajahinta oli vuonna 2015 enää kolmannes aikaisemmista huippuhinnoista
  - Mäti myytiin pääosin kotimaahan
- Kirjolohen hinnat syksyllä matalat
  - Tuottajat alkoivat perata hyvin kasvanutta kalaa aikaisin
  - Syksyllä mätikalaa perattiin paljon
  - Ruokakalaankin keskittyneet kasvattajat joutuivat myymään halvalla
  - Jalostajat saivat raaka-ainetta edullisesti

Ruotsissa kasvatettu kirjolohi tasaa markkinoita

PANEELI

- Ruotsin kirjolohen tuotanto täydentää kotimaan tarjontaa
  - Takaa tuoreen kalan saatavuuden läpi vuoden
  - Tarjonta vähenee, kun Suomen pääteurastuskausi alkaa
  - Kalan laatu paranisi, jos Ruotsissa kasvatettu ja teurastettu kala perattaisiin Ruotsissa

Brändäämällä lisäarvoa kotimaiselle kirjolohelle

PANEELI

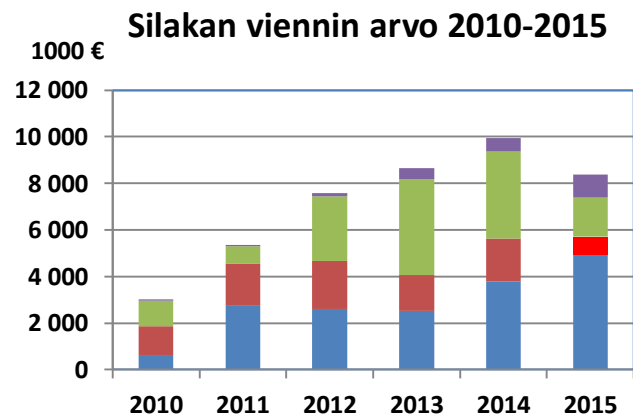
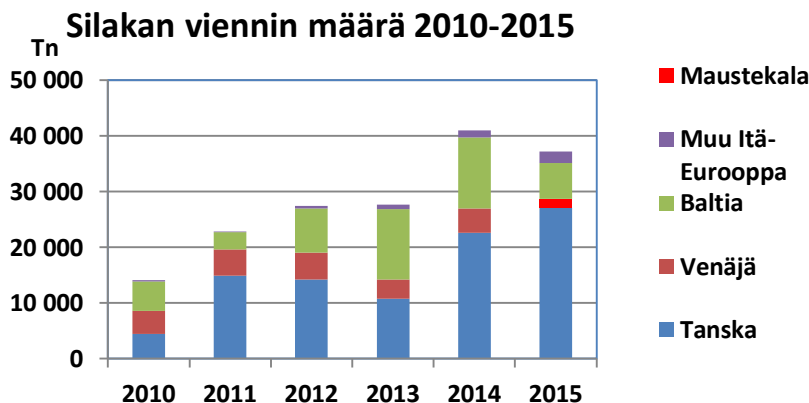
- Kotimainen laadukas kirjolohi pitäisi erilaistaa muusta lohikalasta, jotta hyvän kalan tuottamiselle on mahdollista synnyttää lisäarvoa
- Kalarehuja valmistava Raisio Oyj lähti kehittämään kasvatetun kirjolohen brändiä: Benella -kirjolohi syyskuussa 2015:
  - Tuotemerkin käyttö edellyttää kasvattajalta sitoutumista laadukasta ruokintaa ja käsittelyä koskeviin vaatimuksiin.
  - Kasvattaja saa vastineena paremman hinnan
  - Jalostus- ja kauppaketju varmistaa laadun
  - Vähittäiskaupassa trimmattuna fileenä
  - Kuluttajalle korostetaan kalan terveysarvoja
- Baltic Blend -rehu kesäkuussa 2016:
  - Itämeren ravinteita kierrättävä Itämerirehu kasvattajien käyttöön
  - Kotimainen kalajauho korvaa tuontijauhon, luo työtä ja hyvinvointia saaristoon
  - Kuluttajalle ympäristöystävällistä kalaa

Venäjän tuontikielto muutti silakkamarkkinoita

PANEELI

- Silakan elintarvikekysyntä kotimaassa vakiintunut
- Venäjän tuontikielto romahdutti pakastetun elintarvikesilakan viennin Venäjälle ja Baltiaan
  - Iso osa aiemmasta vientimäärästä jouduttiin toimittamaan alemmalla hinnalla minkin rehuksi Tanskaan
  - Pakastetulle elintarvikesilakalle löydettiin jonkin verran markkinoita Ukrainasta, Valko-Venäjältä ja Moldovasta
  - Venäjälle alettiin viedä maustesilakkaa
    - Maustesilakka ei ole tuontikiellossa
    - Silakan pieni koko rajoitti syksyllä tuotantoa

Luonnonkaloille kotimaassa kysyntää

PANEELI

- Silakan ja muikun kysyntä vakiintunutta
- Kuha kysyntä säilynyt hyvänä
  - Hankinta-alueet laajentunut itään ja pohjoiseen
- Ahvenesta yleensä puutetta, mutta jyrkät saalisvaihtelut aiheuttavat edelleen ajoittain markkinointiongelmia
- Siian kysyntä on WWF:n kampanjan (2012) jäljiltä elpynyt
- Hauen arvostus on nousussa ja soveltuu massattuna pihvituotteisiin
- Mateelle olisi talvella kysyntää, mutta tarjonta on säilynyt heikkona
- Särki ja iso lahna voisivat olla kiinnostavampia raaka-aineita, jos niiden laatu ja saatavuus olisivat kunnossa
- Kuoreen ja särkikalojen vientimarkkinat ovat Venäjän tuontikiellon seurauksena heikentyneet
  - Suurikokoista pakastettua kuoretta viedään Viroon, Ukrainaan ja Valko-Venäjälle, mutta hinta on huomattavasti alempi
- Kanadan siian markkinat kutistumassa
- Lipeäkalan kulutus laskee

Kalan käyttö tehostuu

PANEELI

- Suuret kalanjalostajat kehittävät jatkuvasti tuotantoprosessejaan ja tehostavat sivuvirtojen hyödyntämistä
- Kalateollisuuden sivuvirtoja hyödynnetään
  - Turkiseläinten tai kalojen rehun raaka-aineena
  - Kalamassojen ja erikoistuotteiden valmistuksessa
  - Vientituotteina
- Lisäarvotuotteiden kehittäminen kiinnostaa
- Kotimainen kalajauhotehdas avaa uusia mahdollisuuksia
  - Parantaa kalastajien taloudellisia näkymiä, koska vaikuttaa silakan hintaan ja kysyntään
  - Tehdas avaa uuden vastaanottokanavan kalateollisuuden sivuvirroille
  - Mahdollistaa kotimaisen ympäristöystävällisen Itämerirehun ja kalankasvatuksen kehittämisen

Kalakaupan kilpailu kiristynyt

PANEELI

- Ketjuohjaus voimistunut
  - Vähittäiskaupan halpuuttaminen tiukensi ketjuohjausta
  - Isot Horeca-ostajat hyvin ketjuohjattuja
  - Vähittäiskaupassa S-ryhmän ketjuohjaus kireää – K-kauppiaalla enemmän päätösvaltaa ostoista
  - Vähittäiskauppa supistaa hävikkiään entistä pienemmillä sisäänostomäärillä
  - Kasvatetun kalan kampanjointi keskusliikkeiden ohjaamaa
  - Jos lohen hinta pysyy korkeana, keskusliikkeet korvaavat lohta edullisemmalla kirjolohella
- Tehokas kilpailutus syö kalakaupan katteita
  - Jalostajien välinen kilpailu kiristynyt
  - Tuontijalosteiden määrä vähittäiskaupassa lisääntynyt
  - Heikentää erityisesti keskisuurten yritysten kannattavuutta
  - Yritysyhteistyöllä ja alihankinnoilla haetaan joustavuutta
  - Yritysten välinen kumppanuus tulee lisääntymään

Kiinnostus vientimarkkinoihin on kasvamassa

PANEELI

- Jalostajat selvittämässä vientimahdollisuuksia.
- Vienti edellyttää riittävää ja varmaa raaka-aineen saatavuutta
- Suurin mielenkiinto kirjolohen vientiin
  - Tarjonnan oletetaan kasvavan Suomessa ja Ruotsissa
  - Kirjolahituotteet ja kirjolohen mäti sopivat vientiin
  - Viennillä pystyttäisiin vakauttamaan kotimarkkinoiden kysyntää
- Silakka ja luonnonkalat saalishuippujen aikana muita mahdollisia vientikaloja
- Ruotsi, Baltian maat, Pohjois-Eurooppa ja Aasia mahdollisia vientimaita

Ympäristömerkintä helpottaisi vientiä

PANEELI

- Ympäristömerkityt (MSC) tuodut kalatuotteet täydentävät tarjontaa
- Ympäristömerkittyjen tuotteiden kysyntä tulee kasvamaan, koska kansainväliset kaupan ja HORECA-sektorin toimijat vaativat niitä
- Suomessa talouden heikko tila rajoittaa markkinoiden kasvua
- ASC-merkittyjen tuotteiden ja luomukalatuotteiden kysyntä on edelleen hyvin vähäistä
- ASC-merkintä helpottaisi kirjolohituotteiden vientiä erityisesti Keski-Eurooppaan
- MSC-merkintä helpottaisi silakan vientiä Länsi-Eurooppaan, jos dioksiinikielto poistuisi
- Kalayritykset sertifioivat toimintaansa, jotta voivat myydä ja viedä ympäristömerkittyjä tuotteita
- WWF:n punaisella listalla olevia tuotteita ei pidetä tarjolla

Jäljitettävyyssvaatimukset haastavia

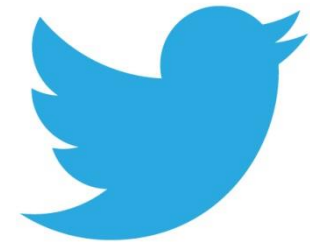
PANEELI

- Uudet jäljitettävyyssvaatimukset herättivät paljon arvostelua
  - Elintarvikelainsäädäntö on hyvä, mutta esitetty jäljitettävyyssjärjestelmä ei sovi Suomen oloihin
  - Yrittäjät hämmentyneitä jäljitettävyyssäännöksistä:
    - Viranomaisten tulkinnat vaihtelevat ja pitävä ohjeistus puuttuu
  - Vaikeuttaa kotimaisen luonnonkalan kauppaa, koska kalastajien erät ovat hyvin pieniä ja eriä muodostuu hyvin paljon
    - ”vähittäiskaupan ostamaan 300 kilon kalaerään tarvitaan 70 ensi käden ostajan ilmoitusta”
    - ”byrokratia poistaa pienet kalastajat markkinoilta”
  - Ei synnytä kauppaa tai kuluttajalle lisäarvoa, mutta lisää kustannuksia
    - Kotimaisen luonnonkalan kilpailukyky vähenee
    - Kalatukut pystyvät nykyjärjestelyinkin jäljittämään kalan
    - Lisätyö hidastaa kalan kulkua kuluttajalle ja lisää hävikkiä
  - Kalakaupan tietojärjestelmiin soveltaminen kesken

Sosiaalista mediaa voidaan hyödyntää kuluttajamarkkinoilla

PANEELI

- Erityisesti kuluttajamarkkinoilla toimivien yritysten on syytä seurata kuluttajien mielipiteitä sosiaalisessa mediassa
  - Useissa isommissa yrityksissä on henkilö, joka seuraa aktiivisesti sosiaalisessa mediassa esitettyjä mielipiteitä ja antaa tarpeen mukaan nopeasti palautteita
  - Voi myös olla osa yrityksen sertifiointijärjestelmää, joka edellyttää kuluttajapalautteiden analysointia
  - Monella yrityksellä on omat Facebook -sivut
  - Sosiaalisessa mediassa tieto leviää nopeasti ja edullisesti

Lähteet

FAO

FAO The State of World Fisheries and Aquaculture 2014 <http://www.fao.org/3/a-i3720e.pdf>

FAO Food Outlook October 2015 <http://www.fao.org/3/a-l5003E.pdf>

FAO Food Outlook May 2015 <http://www.fao.org/3/a-l4581E.pdf>

FAO Food Outlook June 2016 <http://www.fao.org/3/a-i5703e.pdf>

OECD -FAO Agricultural Outlook 2014- 2023 <http://www.fao.org/3/a-i3818e.pdf>

Kalajauho

<http://www.indexmundi.com/>

Eurooppa, EU

Federation of European Aquaculture Producers www.feap.info

European Market Observatory for Fisheries and Aquaculture products www.eumofa.eu

www.undercurrentnews.com

Lohi- ja kirjolohimarkkinat

<http://www.marineharvest.com/investor/industry-handbook/>

Statistics Norway www.ssb.no/

Norwegian Directorate of Fisheries www.fiskeridir.no/

Norwegian Seafood Council www.seafood.no/

Suomen kalankasvattajaliitto ry.

Luken tilastotietokannat

Kalatalouden tilastot <http://statdb.luke.fi/PXWeb/pxweb/fi/LUKE/>

Suomen elintarvikemarkkinat

Pellervo taloustutkimus www.ptt.fi/

Päivittäistavarakauppa ry. www.ptty.fi/

Tilastokeskus www.stat.fi/

A. C. Nielsen www.nielsen.com

Lisätietoa

Lisätietoa kalamarkkinoista antavat:

Tutkija: Jari Setälä, jari.setala@luke.fi, puh: 029 532 7682

Tutkija, Kaija Saarni, kaija.saarni@luke.fi, puh: 029 532 7682